

שם

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד
מס' תיק
מס' תיק

מס' תיק
מס' תיק

18.2.1975 — 11.12.1974

מס' תיק מקורי

שם תיק: ישיבות הועדה להתישבות
מזהה פיוז: 13092/10-ג
מזהה פריט: 001111
כתובת: 2-111-6-1-1
תאריך הדפסה: 24/06/2018

מחלקה
מס' תיק
מס' תיק

מוכירות הממשלה

W79

טענה רמה

1310

3 ע'מ' 1 לטק

פרוטוקול
ישיבת הועדה להתיישבות
ז' באדר תשל"ה - 18.2.75

בכחו השרים : י. גלילי - יו"ר, א. ארזן, י. אלוון, ש. הלל,
מ. חזבי, א. עופר, ש. פרט, ח.י. צדוק,
י. רפאל, ש. רוזן.

בעדרו השרים : א. ידליון, מ. קול, י. רבינוביץ.

בכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית : ר. ויץ, מ. קרונה, א. שנקר.

בעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית : פ. ספיר, מ. בר-און, א.ל.דולצין,
ר. יגלום, ח. פינקלשטיין,
מ. קידסבלום, י. קלארמן,
ע. שפירא.

משתתפים נוספים :	ג. אבנר	- מזכיר הממשלה
	ש. אבני	- משרד השיכון
	ע. ארזן	- לשכת השר י. גלילי
	י. גוטמן	- לשכת שר המשפטים
	ש. דיבון	- משרד החוץ
	תא"ל ר. ורדי	- מתאם הפעולה בטחונים
	ר. זאבי	- יועץ לראש הממשלה
	מ. בצר	- משרד הבטחון
	סא"ל א. תהלה	- לשכת שר הבטחון
	י. גבור	- משרד החינוך-והתרבות

משתתפים נוספים מטעם הסוכנות היהודית : י. אדמוני, י. צור.

מ. ביר - המשנה למזכיר הממשלה

סדר היום : הת/7. הצעת תכנית להתיישבות חדשה - המשך הדיון

אברהם

שמי :

בפרוטוקול זה 22 דפים.

היו"ר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה.

החל/7.

תכנית להתישבות החדשה - המשך הדיוןהיו"ר י. גלילי:

נשמע מאדמוני מה פשר 36 הישובים שהדהמת את חברי הועדה בהם, ואת ההנחות העיקריות של התקציב.

י. אדמוני:

התכנית של 36 נקודות שהזכרתי בפעם הקודמת, היא רשימה או רינסטיבית שהמחלקה להתישבות הכינה כדי לראות קצת לטווח ארוך, מבחינת התכנון האיזורי, מבחינת התכנון במקומות שונים של הישוב, ואנחנו גם חושבים שהתנועות ההתישבותיות זקוקות לתכנית כזאת לטווח ארוך יותר, כדי שתוכלנה לתכנן את מערכי כוח האדם שלהן לטווח יותר ארוך. מה שנתן לנו את הדחיפה האמיתית להכנת תכנית כזאת ככתב היתה משאלה שהובעה בוועידת איחוד הקבוצות והקיבוצים ושם קמו הצעירים ואמרו: אנחנו תנועה שמוציאה 15 גרעינים לשנה ואין לנו מושג מה יהיה בעוד ארבע שנים. המדובר כחניכים של תנועות נוער שנמצאים היום בכיתות ביה"ס התיכון, ובדרך כלל מתחילים לכוון אותם בגיל זה ליעדים התישבותיים מיוחדים.

התכנית הזאת מבוססת על מספר תכניות איזוריות שהשלמנו. למשל, תכנית הגליל, תכנית הערבה, ועוד שלוש תכניות איזוריות שנותנות לנו את היסוד להניח הצעה להקמת ישובים נוספים בתחומם.

הרשימה הזאת כוללת את אותם הישובים שאנחנו רואים שניתן יהיה להקים אותם. חלק גדול מהדברים הכלולים ברשימה, מחייבים דיון ואישור הועדה הזאת או אישור ודיון במשרד החקלאות - כמידה שמדובר כישובים בערכה או במקומות אחרים שלא הבאנו אותם לדיון בוועדה הזאת, אלא הם דברים שגורתיים, ובדרך כלל בתחומי הקו הירוק.

כרמת הגולן המאגר ההתישבותי שלנו מונה 7 ישובים נוספים. זו תכנית מסגרת לרמת הגולן. בתכנית הזאת יש שני ישובים

שאושרו להקמה, הם חלק (לעומת 17 הקיימים) מהתכנית של הגליל - תל זית
מושב מורדות שאושרו במסגרת התכנית הראשונה לרמת הגולן.

השר מ. חזני: הם אושרו מזמן והיו צריכים לכוא לכיסוי כראשונים.

י. אדמוני: התכנית לא מבוססת על מה שאושר אלא על עדיפויות.

היו"ר י. גלילי: כאשר אישרו 17 ישובים ברמת הגולן, היו כלולים

שני ישובים אלה, אחר-כך היו סיבות שזה לא היה

אקטואלי.

י. אדמוני: זה לא רק תכנון על גבי הנייר, אלא בפועל.

היות והתכנית אושרה כבר לפני מספר שנים, אנחנו

תכננו אותם כמערכת האיזורית.

השר מ. חזני: הם מעבדים את המשבצות.

י. אדמוני: לא, כי לא כל השטח הוכשר כמרכז רמת הגולן.

אנחנו מציעים הקמת 4 נקודות מקסימום ורק אחת

הכאנו כהצעה לישיבה הזאת, והיא קשת שנמצאת כמרכז הרמה. הנקודות האחרות

גם הן באיזור מרכז רמת הגולן והן נקודות שיש בהן שילוב של חקלאות

ותעשייה. פירסמי את העניין הישיבה הקודמת.

כמו-כן אנחנו בוחנים משאלות של שתי תנועות

קיבוציות להקים בדרום רמת הגולן שלושה קיבוצים של איחוד הקיבוצים

ואחד של הקיבוץ הארצי. יש משאלה להקים קיבוץ נוסף. אלה הם הישובים

המוצעים.

זאת התכנית הפרספקטיבית לרמת הגולן כפי שהיא

קיימת היום.

היו"ר י. גלילי:

התכנית הפרספקטיבית שערכה המחלקה להתישבות ,
שאיננה מחייבת את ועדת השרים. על כל ישוב צריך

לקבל החלטה בועדה.

י. אדמוני:

בבקעת הירדן אושרו שני ישובים מתוך שלושה

בועדה הזאת. הקמת ישוב נוסף על יד מחולה

וישוב נוסף בבוקע. הישוב השלישי , שגם הוא אושר , על יד קליה, אושר
לפני שלושה חודשים.

למעשה אושרו 36 הישובים. כפצאל יש תכנית לישוב

שהצענו להקמה כבר השנה. הוא כלול בתכנית המונחת על שולחנכם לדיון.

פצאל ראשון קיים, ופצאל שני בתהליך בנייה. גלגל קיבוץ שקיים. נערן
שאנחנו רוצים לאזרח, ואנחנו מציעים להוסיף מושב בגוש פצאל.

באיזור עציון התכנית שלנו מונה שני ישובים:

קיבוץ נוסף בגוש עציון ומושב סמוך לקו הירוק - חפורית. לשני הישובים
האלה אין עדיין אישור של הועדה הזאת.

בגליל המרכזי אנחנו מציעים קבוצה לא קטנה של

ישובים, בסך הכל 9 בשלב זה. הם מבני הישובים שדברו עליהם בפעם הקודמת.

גוש דפן ושגב שמתוכם אנחנו מציעים שלושה להקים כשנה הבאה. אנחנו גם

רוצים להקים שני ישובים באיזור מרכז מירון. זו הצעה שגובשה ע"י שר

החקלאות לפני מספר חודשים, והיא נראית לנו. היא יכולה לשרת את המאגר

הגדול של כוח אדם המצוי במושבים. ישוב אחד למאגר כוח האדם של בני

הפועל המזרחי והשני של ישובי תנועת המושבים.

כאיזור רפיח אנחנו מציעים לחזור לתכנית שנדונה בוועדה הזאת. התכנית כוללת ששה ישובים בגוש המושבים של פיתחת רפיח, שמהם שנים קיימים - שדות ונתיב ה-10 - ואוגדה כההליך ההקמה. אנחנו מדברים על הקמת קיבוץ נוסף סמוך לסכות, שעל הקמתו החלטנו בשנה שעברה.

הוועדה דנה בכל התכנית של פיתחת רפיח וסמכה את ידה על התכנית כולה. מה שלא אושר בדיון הוא זה שני דברים: הקמת ישוב בחרובה שכללנו אותו ברשימה כהאחזות נח"ל להקמה כשנת התקציב 1975, וכן לא אישרה הוועדה את הרעיון שלנו להקמת הישוב באיזור שמאל. שר החקלאות כבר אמר דברים בנושא הזה בישיבה הקודמת. הצענו להקים שלושה ישובים כאיזור רמת הנגב. התנועות הקיבוציות מעונינות בהקמת הישובים האלה, הם רוצים להשתתף בחיזוק ההתיישבות סביב משאבי שדה ורביבים. אנחנו נמצאים בשלבי תכנון. נהיה מוכנים להביא תכנית זו לפני הוועדה תוך חודשיים או שלושה חודשים. באיזור הערבה כללנו את הישוב בחוות סמר שנמצא 8 ק"מ דרומה מיטבתה. זה אושר ע"י משרד החקלאות ועומד להיות מאושר ע"י מינהל התכנון. אינני יודע אם דרוש אישור כפורום הזה. ישוב נוסף בקטורה ב' שהיא צפונה מקטורה א'. הקמת ישוב בעידן שנמצא צפונה מחצבה, והקמת ישוב נוסף באיזור נאות הכיכר, נאות הכיכר ג' ירדה מהפרק בגלל מאזן המים שקשור לפיתוח התעשייתי של מי ים המלח. ועדה שבדקה את העניין הגיעה למסקנה שנוכל להקים ישוב אחד באיזור הזה ולא שנים. תענך ישוב עשירי בגוש הזה והוא מיועד בעיקרו לכני תענך. זאת התכנית שגובשה אצלנו מתכנית טנטטיבית. חלק מהדברים קיבלו אישור, חלק מהדברים עדיין לא קיבלו אישור. לא לגבי כל הדברים יש לנו דברים מוסכמים. למשל, רמת הנגב. אבל זה מה שאנחנו רואים היום. יתכן שכעבור מספר חודשים נאמר שמתוך הרשימה צריכים ליפול אלה ואלה, ויתכן שנציע להוסיף לרשימה אחרים שיעלו על הפרק על סמך בדיקות ולימוד נוסף שלנו.

בתוך התכנית שלנו לא כללנו שני ישובים שקיימות

התחייבויות להקמתם. אחד בחוות סמר בערבה. שר השיכון דיבר על זה בישיבה הקודמת. זה אושר ע"י שר החקלאות. למעשה אנחנו רואים התחייבות שלנו כלפי הקיבוץ הארצי להקמתו כשנה הבאה. וכן המושב במוקבלה שהיה סיכום עם שר החקלאות הקודם, עם יו"ר ועדת השרים, שניגש להקמת הישוב הזה כדי להסיר קצת מהלחץ של אוכלוסיית הבנים בישובי התענך. זה ישוב שאושר בכל המוסדות המאשרים הקמת ישובים כאלה. אנחנו גם רואים פה מעין התחייבות שלנו כלפי תנועת המושבים והבנים שרוצים לאכלס.

השר מ. חזני: למה אינך רואה התחייבות כלפי הבנים שרוצים להתישב מל- זית?

י. אדמוני: אני רוצה להזכיר שהמרכז האיזורי של הערבה נמצא למעשה בתהליך כנייה. משרד השיכון גמר את התכנית המפורטת של המרכז הזה, פתרנו את כל הבעיות שהיו שנריות במחלוקת. בראשית שנת התקציב הבאה משרד השיכון יגש להקמת הבתים במרכז האיזורי ואנחנו ניגש להקמת האיזורים בסכיבת עין יהב. הנושא הראשון יהיה סככה לאריזת תוצרת ליצוא. הערבה עלתה על מפת היצוא של מדינת ישראל וכמה מוצרים הוכחו כמוצרי יצוא יוצאים מן הכלל. נשאלת השאלה בקשר לתקציבים הדרשים להקמת הישובים האלה. הכנו סקיצה וצריכים להשתתף בזה גם משרדים אחרים. האומדן שלנו הוא על 10 ישובים שמתוכם 8 ישובים הנחנו על שולחן הועדה בישיבה הקודמת, כתוספת חוות הסמר ומוקבלה שאמרנו שלגביהם יש לנו התחייבות מסוימת. ההוצאה בשנת 1975/6 להקמת 10 ישובים אלה היא כ-107 מיליון ל"י. אנחנו סבורים שהוצאה בתכנית בשנת התקציב הבאה צריכה לעמוד על 73 מיליון ל"י. זאת אומרת: אם תהיה תכנית של 107 מיליון ואישור תקציבי על 73 מיליון, אפשר לעשות נסיונות רציניים להקמת 10 ישובים המוצעים כאמור.

היו"ר י. גלילי:

אני רוצה להעיר: אני מאד ממליץ לחברים לא להתרשם

יתר על המידה מהמספרים של 36 ישובים, 43 ישובים...

אתמול ב"מעריב" דובר על 80 ישובים. כשאתה בודק את הרשימה, אתה רואה שחלק זה ישובים שכבר קמו וחלק שהחליטו לא להקים אותם. חלק ניכר מהרשימה שיחיאל העלה, מתייחס לכפרי התעשייה שטרם אושרו. צריך לזכור שיש סידרה של ישובים שועדת השרים להתישבות אישרה, תוך קביעת סדרי עדיפויות במהלך השנים, או מפני קשיים של קרקע ומים או מפני מצוקות של כוח אדם ספציפי. אנחנו לא הכאנו אותם לקדימות ראשונה. זה חל על תל-זית, כוקע ב', שאני מחשיב באופן יוצא מן הכלל כי זה חיבור בין מחולה דרומה. אבל שם יש עדיין מצוקות של קרקע ועוסקים בריכוז הקרקעות אז אינני יכול להביא עדיין הצעה להקים שם ישוב ב-1975. אילו היו נפתרות בעיות הקרקע הייתי מציע לעצמנו לשוות לישוב הזה דרגת קדימות ראשונה.

דוגמא נוספת: קליה ב'. החלטנו על זה בוועדה תוך אישור תכנית פיתוח לצפון ים המלח. אינני רואה לזה קדימות ראשונה. לאחר שהקמנו את קליה א', מצפה שלם, תיעשה הפעולה במעלה האדומים. אני משוכנע שלמקומות אחרים יש קדימות עדיפה, אבל הכל נתון לבירור. אני רוצה שנכניס אחדות בהחלטות על הקמת ישובים חדשים. עד כה לא היינו קפדנים לגבי ישוב שמצד זה של הגבול, שאין בהם בעיות פוליטיות, ההחלטות על הקמתן היו מתקבלות ע"י משרד החקלאות, והאוצר. הועדה שלנו לא קיבלה החלטה על הקמת מרכז איזורי בערבה, אבל אני מברך על זה כי לא היו בזה הבעיות המדיניות. היינו מביאים לכאן רק החלטות שקשורות בבעיות מדיניות. עכשיו, כדי לדאוג לסדר עדיפות נכון, עדיף שהועדה הזאת תחליט בכל הנוגע להקמת ישובים חדשים, ביחוד שאנחנו

נחלנו השגים קטנים בשיבוץ ישובים מעבר לקו הירוק, אנחנו יכולים עכשיו לחזק את מתן דעתנו גם לגבי ישובים מהעבר הזה של הקו הירוק.

במילא היה בדעתו לקחת בחשבון, בקביעת סדר העדיפויות, את חוות הסמר וגם את מוקבלה. להבא אנחנו נביא לוועדה להחלטה לא רק ישובים שמעבר לקו הירוק אלא גם ישובים שמעבר לזה של הקו הירוק, אז תוכל להיות השקפה כללית ויישום קריטריונים שאותם נמצא לנכון. עד הרגע הזה עדיין אין לנו מסגרת תקציבית מוסכמת עם האוצר לגבי תכנית ההתישבות החדשה לשנת התקציב הנוכחית. באתי בדברים עם שר האוצר על תקציב שנת הכספים החדשה. הצעתי לו שיודיע בממשלה את ההודעה הכאה: התקציב להתנחלות חדשה כלול בסעיף רזרבות, ההחלטה על הקצבה תתקבל לאחר דיון בוועדת השרים להתישבות כמקובל. הבהרתי לשר האוצר שיש החלטות על התנחלות שטרם בוצעו בגלל קשיים תקציביים. ציינתי סדר גודל של 120 מיליון ל"י. שר האוצר אמר שאיננו מתחייב על סדר גודל זה. שר האוצר נענה לכקשתי והודיע בממשלה שהתקציב להתישבות החדשה כלול בתקציב רזרבות. אין בדעתי להתחיל כמו"מ עם שר האוצר בסרם יש החלטות של הוועדה הזאת. כאשר תהיינה החלטות של הוועדה הזאת, אבוא בדברים עם שר האוצר על המסגרת התקציבית. שר האוצר הודיע את הודעתו ב-12.1 בממשלה כסיכום הדיון התקציבי.

בדרך כלל היו לנו דיונים כלליים על קריטריונים עקרוניים בנושא ההתישבות, כאשר קיבלנו בשעתו את ההחלטות המכריעות בנושא רמת הגולן, פיתחת רפיח ובקעת הירדן. בכך נקבעו הפרימטרים של ההתישבות ולא נתקבלו החלטות לגבי התישבות במרחבים מסוימים, אם כי מעולם לא ניתן לזה בסיס עקרוני. התישבנו במקום שהועדה הזאת החליטה להתישב, לאחר שהדבר קיבל את אישור הממשלה. מעכשיו נראה לי שאנחנו צריכים להבטיח כמה דברים:

1. לסתום חללים ריקים באיזורים רצופי התישבות. מכאן ההצעה לפרוץ אל מרכז רמת הגולן ע"י הקמת קשת וכן לפרוץ אל מרכז הגליל כדי לסתום את החלל הריק. נקודת המוצא בהצעה היא: שמה שחשוב הוא לא רק שינוי דרסטי של יחסי הכוחות באוכלוסיה בגליל, דבר שבא בעיקר לביטוי בתכנית משרד השיכון ומשרד המסחר והתעשייה, ע"י הקמת כפרי תעשייה. זה אחד הדברים שאנחנו רוצים לדון עליו גם בוועדה הזאת. אנחנו רואים לנכון לעבות את המערך ההתישבותי, לעשות אותו יותר איתן. מכאן ההצעה על פצאל, מכאן גם ההצעה על גישור. המרחק מפיתחת רפיח קטן ע"י ההאחזות באמיר וחרובה. אני חושב שלעיכוי כזה יש ערך אסטרטגי וערך מדיני.

בסיכום הדיון אציע להסמיך את יו"ר הוועדה ואת שר החקלאות, לבוא בדברים עם שר האוצר בדבר המסגרת התקציבית, ולאחר שההצעות שלנו תאושרנה, להסמיך אותנו לקבוע גם את סדרי העדיפויות.

השר י. אלון: כאשר מעינים במפת הקרקעות שנותרה להתישבות יהודית מחוץ לכרכים, מסתבר שאנחנו כמעט ומנצלים את שארית הרזרבה של קרקע חקלאית. היות והתישבות היא מפעל פרמננטי ומתפתח באופן קבוע, לדעתי יש צורך שהוועדה ויו"ר הוועדה יטילו על צוות בין דיסציפלינרי לעיין בהצעות שונות ליצור קרקעות להתישבות, הן ע"י סיוב קרקע, ואם מותר לחזור למסורת הציונית הותיקה - לרכישת קרקעות. אני מדבר עכשיו על תחומי השיפוט הארץ-ישראליים, בין אם זה ייעשה ע"י ~~אמצעי~~ הקק"ל או מינהל מקרקעי ישראל או בשותפות. אני מצמין שדוקא הודות לפרוספריטי של תעשייה ובניין, יש נטייה גוברת של אזרחים לעבור לעבודה המכניסה מהר יותר ע"י משכורת חודשית, ויתכן ונפתחות אפשרויות חדשות. זה נושא שהגיע הזמן לכדוק אותו מבחינה כוללת ולהגיש המלצות לכצו.

הנקודה השניה, משרד החקלאות, המחלקה להתישבות ומשרד המסחר והתעשייה יחפשו פתרונות בכיוון הנכון לגבי כיסוס אוכלוסיה כפרית על תעשייה ושירותים כתחליף לחקלאות שמוגבל לקרקע ואינסנסיופיקציה. לנו אין הכדל אם איש הכפר יתקיים על עבודה תעשייתית או חקלאית, ובלבד שיהיו שם יהודים, בכל מקום שאין מספיק קרקע. לגבי הגליל, נוסף למה שמוצע כאן, הייתי מבקש שתיבדקנה עוד שתי משכנות אפשריות, שלדעתי חסרות באסטרטגיה ההתישבותית, לפחות לגבי העורקים הראשיים של התנועה, והצורך גם בשיתוף פעולה איזורי. כוונתי ליצירת משבצת אחת בין חקלא למרד, שם יש קרקע שנרכשה בשעתו. יש שם קרקע יהודית, מתוך הזנחה היא לא מעובדת ע"י יהודים. אינני יודע מה גורלה כרגע.

משבצת שניה זה בצומת גולני בין גולני ועילכון.

השר ש. פרס: שם אנחנו עושים מפעל פיתוח של הצבא ולא תישאר פינת אדמה ריקה.

השר י. אלון: הייתי רוצה שבעורק הראשי בין כפר תבור (סג'רה) בגביש צפת עכו יהיה עוד ישוב בשולי בקעת בית נטופה. אני מברך על הרעיון של מוקבלה שצריכה לקלוט את בני הישובים של תענך. למרות הפעילות הגדולה שהיתה בעבר, אולי ועדת השרים או ועדה בין-מוסדית בראשותו של גבתי עסקה בזה, אבל חלה האטה מדאיגה בפיתוח מושבות הגליל. הייתי רוצה שעניין זה ייבדק. יש נטיה גוברת אצל בני האכרים, אחרי שירותם בצה"ל, לחזור למושבותיהם אפילו אם אין להם משבצת חקלאית. לדעתי נוצרה סיסטואציה פוליטית - הודות לקפאון שבא בעקבות ועידת רכס - שאיננה מנוצלת במידה מספקת. יש להעלות את בקעת הירדן ואיזורים במדבר יהודה בראש סולם העדיפויות של ההתישבות.

לא הזדמן לי עדיין להשתתף בויכוח נוסף בממשלה
 כענין מעלה האדומים. מאז החלטת הממשלה על הקמת המרכז התעשייתי, לא
 קיבלנו שום מחאה, לא שמענו שום טרוניה מכחוך משום גורם חיצוני. ההמולה
 היחידה שאני מתפלא שעד היום לא עוררה תגובת שרשרת פרלמנטרית, באה מתוכנו.
 המרכז התעשייתי הזה יהיה אבן שואבת לאוכלוסיה יהודית ולא עוד תעשייה
 לאוכלוסית השטחים המוחזקים, שזו בעיה שצריך לטפל בה בדרך אחרת,
 צריך לקיים דיון בהקדם בדבר הקמת שיכונים לאלה שיעבדו שם, אחרת זה
 ממש מעשה חלם, לעודד התישבות ערבית על ציר התנועה ירושלים - ים המלח,
 וזה ריק מאדם ויש חשיבות גם אסטרטגית וגם מדינית שנבסס את קיומנו שם
 ע"י יהודים. היום אין שם אף ערכי אאאאאא ואנחנו נביא לשם ע"י התעשייה
 בכספנו אנו. מוכרחים לחזק את האחיזה שלנו בבקעת הירדן. יצרנו נוכחות
 שרשית חזקה ברמת הגולן. התחזקנו מאד כפיתחת רפיח, אם כי הקימונו ישובים
 בבקעת הירדן, עדיין השרשרת רופפת. הקרקע בוערת תחת רגלינו. המחלוקת
 עם אאאא סוריה קיימת. אם יהיו עוד שני ישובים, הסיטואציה היום תהיה
 טובה יותר. יש בלבול במחנה הערבי. צריך לעשות זאת השנה. צריך לבדוק
 מה צריך לעלות ואיך זה משתבץ בתכניות האיזורים שלנו. אני רוצה שליד
 שני קיבוצים יהיה קיבוץ שלישי, כמו שעושים עם מושבים. יש קרקע
 לישובים, יש אפשרות לאגור מים, יש אפשרות לגדל סלק סוכר וכותנה.
 אני שומע שיש קשיים עם צה"ל מצד אחד ועם המחלקה להתישבות מצד שני.
 אני דורש מהועדה שתיקח את הענין הזה בידים.

יש שטחי קרקע דרומה מריכוז הקרקעות כפצאל
 שחלקם כתחום מערבה למערכת ובחלקם מזרחה למערכת.

השר ש. פרס:

הבעיה איננה של קרקע אלא אלוף הפיקוד אומר שלא
היה רוצה לראות ישוב חשוף לירי של הרובים.

השר י. אלון:

אני מסכים שזה צריך להיות יותר בעומק.

היו"ר י. גלילי:

הנושא נבדק ונימנו כל האישורים. המחלקה להתישבות
פנתה בהצעה להתיר שאיבה מהירדן על מנת להקים בריכות
איגום ממזרח למערכת, כשטח שבין הגדר לבין הירדן. שר הבטחון נתן הסכמתו
לזה, גם ראש הממשלה נתן הסכמתו לזה. יש בעיה ספציפית, והיא הבעיה של
עיבוד הקרקעות שממזרח למערכת. יש שם גם קרקעות של יהודים גם קרקעות
של ערבים. אם אתה מתיר ליהודים לעבד את הקרקעות האלה, אתה עלול לעמוד
במצב שאתה צריך להתיר גם לערבים לעבד את הקרקעות.

השר ש. פרס:

אישרנו גם את עיבוד הקרקעות.

היו"ר י. גלילי:

לגבי עיבוד הקרקעות, הצבנו על זה סימן שאלה כי
נאמר לנו שזה בבדיקה. הנושא בטיפול נמרץ.

השר י. אלון:

כל מה שאמרתי לגבי הישובים החקלאיים נכון גם
לגבי שטחים במרכז האזורי. אם אנחנו רוצים באוכלוסיה
גדולה יותר, צריך לקחת את זה בחשבון. אנחנו מחמיצים תקופת מעבר של
ערב ^{סאבקים} מדיניים, אם יהיו שם משפחות, זה יכול למלא תפקיד. הוא הדין
לגבי מחשבות שהיו לנו בשעתו על תקוע במדבר יהודה מכחינת חשיבות הנוכחות
היהודית המסיבית, לתקוע נועד תפקיד רציני, זה גם מחבר את גוש עציון
עם ים המלח.

היו"ר י. גלילי:

כנושא תקוע אין עדיין החלטה. אם תוגש הצעה של המחלקה להתישבות, היא תידון.

השר י. אלון:

אני מציע לקיים דיון בענין איזור לטרון. הצעתי את זה פעם כישיבת ממשלה. לי נדמה שהמקום הזה הן מבחינה גאוגרפית והן מבחינה פוליטית יש לו חשיבות רבה. גם אלה שמתנגדים להתישבות כבקעת הירדן לא מתנגדים להתישבות בסביבות לטרון. המקום הזה כין לוד - רמלה - בית שמש - ירושלים, יכול לשמש מרכז מגורים לא רגיל ואפשרות של קצת כריחה מאיזורים צפופים, זה יכול למשוך אנשים צעירים שלא רוצים לגור בגוש דן.

השר ש. פרס:

אני מזדהה עם התכנית ואני מבין שיו"ר הועדה ושר החקלאות יחד עם שר הבטחון יקבעו עדיפויות בקשר לבצוע במקומות השונים.

אני רוצה להעיר על התכנית שאיננה כאן. יש לי

הרושם שאנחנו חיים בתקופה של ציונות עצורה. אני רואה ארכעה מרכזי כובד עיקריים במפה המונחת כאן. אני רואה ממש תחרות בין דינמיקה יהודית ודינמיקה ערבית, ולדעתי יד הדינמיקה הערבית על העליונה. שני האיזורים האלה, לצערי הרב, זה איזור ירושלים והגליל העליון. כל שבוע, כשאני עובר מעל הרי ירושלים, אני רואה יותר ויותר בתים. הרי ירושלים הולכים ונכנסים ע"י הערבים. הפיתוח של ירושלים דוקא מושך סביבו התישבות ערבית. אני אומר את הדברים האלה בדאגה רבה מאד. אני הבנתי מה היה הויכוח על מעלה האדומים, זה איזור מוזנח. מהיום שיש תכניות התקפה ירדניות, המקום הראשון ללא שינוי זה מעלה האדומים.

גם כצפון, באיזור שאנחנו עכשיו מעלים את כוכב השחר, בעל חצור, אינני מבין מדוע צריך לפעול במחתרת. מדוע ליהודים אסור להתישב שם? יש שם מחנה ירדני מוזנח. בעוד שנה שנתיים לא תישאר פיסת אדמה באיזור ירושלים. לא יתכן שירושלים תהיה מוקפת בישובים ערביים. אני שמח על ההחלטה להקים מפעל בטחוני ליד עטרות זיעטיק 300 איש ששם יעבדו יהודים. התמונה הירושלמית מדאיגה אותי מאוד. אני מציע לחברי הועדה לעבור ולראות את התנופה של בנין שיש שם.

בגליל העליון יש שפע בכלכלה הערבית. תנועת הבניה במשולש ובגליל עכשיו היא חסרת תקדים. אני מאוד שמח שמציעים כאן 7 ישובים כאיזור שגב. שמעתי מאנשי מושבים כצפון שיש 700 בני מושבים שרוצים להקים כפר תעשייתי מושבי. זה ממיטב החלוצים שיש כארץ, אולי בעולם. שני איזורים שבעיני הם בעלי משקל מיוחד, זה איזור רפיח. בפיתחת רפיח לא עשינו הרכה. כימית יש בסך הכל 180 בתים. החלטנו להעלות שש נקודות ולמעשה עלו $1\frac{1}{2}$ או 2 נקודות. ההגיון האסטרטגי, ההתישבותי וגם הציוני, כל השלושה קיימים. ההגיון האסטרטגי - הממשלה החליטה להקים שלושה שדות תעופה, הגיוני שהם ישענו על ישובים יהודיים. אני מקווה שנוכל להעביר את סרפנד למצפה רמון. היינו מפנים מחנה מלוכלך ומתישבים שם. לדעתי הרזרבוואר הכלכלי הגדול ביותר שיש למדינה זה בשפלה שמימית עד כאר-שבע. כאן יש מאות אלפים ואולי 2 מיליונים דונם אדמה, שאם נמצא מים, זה יהיה טוב. אולי נמתיק את מי הים, אבל זה יקח זמן.

האספקט הציוני - בימית יש שני גרעינים לא גדולים אמריקאי ורוסי. הגרעין האמריקאי הוקם באמריקה, אספו אותם מהנדסים, טכנאים, אנשים שעושים רושם יוצא מן הכלל, 16 משפחות. הם עובדים עשיו בעבודת בנייה. אילו יכולנו להשתחרר מכבלי ההרגלים שלנו, הייתי מוציא את ימית ממשרד השיכון ונותן לתנועה הציונית

שתפתח את זה ע"י עולים מארה"ב. לדעתי, יכולה ימית להיות מרכז משיכה כביר לעליה מאמריקה ומרוסיה הסובייטית. מה שיש כאן סרמז על אפשרויות גדולות. פרט לזה שמימית אני מקווה שנלך עד באר שבע. כל איזור הכשור. יש שם שטחי אדמה נהדרים שפעם נשקה אותם. זה יהיה השטח המרוכז הגדול עם תלמים ארוכים שיש למדינת ישראל.

איזור מצפה רמון. אני מבין שאין לנו אמצעים.

אילו היו יותר אמצעים, הייתי מעביר את מחנות הצבא מלב הארץ למקום הזה.

אלה בעיני נקודות הכובד שיש מקום לגשת אליהם עם

קצת יותר מעוף.

בירושלים צריך להעלות עוד 2 - 3 נקודות בצפון,

בדרום ובמזרח. ללכת קצת יותר במרץ בענין מעלה האדומים, אחרת נמצא שירושלים ערבים סביב לה, ויהיה מאוחר לתקן. היום אנחנו יכולים לגאול שטחי שממה ולעכד אותם.

אני רואה בעין יפה את התכנית של $\frac{1}{2}$ סווח למעלה משנה

השר מ. חזני:

כפי שמתבטאת ב-43 הציונים שהעמיד לפנינו יחיאל.

חשוב - כפי שאמר יחיאל בצדק - שגם הגורמים העוסקים בהתישבות ובהתנחלות וגם הזרמים בהתישבות ידעו מה עומד לפניהם בסווח של שנתיים - שלוש או ארבע, כדי לכוון גרעינים ולקשור אותם עם היעדים שיכולים לעמוד לרשותם, וגם כדי לשמור על מערכת היחסיות בין הזרמים השונים בהתישבות, כשאני רואה תמונה רחבה, אני יכול לראות מה עומד לפני.

אני רואה בעין יפה את מצב הזכרים כפי שתואר ע"י

יחיאל וע"י שמעון. אינני צריך להוסיף אף מלה לגבי הנושא הזה ולא למעט

משהו מהזכרים שנאמרו, ומדברים קונקרטיים שהצביעו עליהם קודמי, אלא להוסיף. יש באותו הגיון של מילוי חללים ריקים בתוך הקו הירוק, ועל אחת כמה וכמה מחוץ לקו הירוק, עיבוי או יצירת רצף בין ישובים לישובים שכבר הקימונו מחוץ לקו הירוק. אני מעלה למשל את מערב השומרון. אינני יודע אם יש מי שהוא בתוכנו שרואה לפניו אפשרות להחזיר ערבים לסול-כרם, קלקיליה, כודרוס וקיביה. גם מזה משתמע שצריך להזיז קצת את רצועת החוף הצרה מזרחה. כך פעלנו בתקופת חומה ומגדל כאשר בנינו את הארץ. על אחת כמה וכמה שזה נכון לגבי מרחב ירושלים מכל שלושה רוחותיה - מזרח, דרום וצפון. ההגנה על עיר היא באנשים המרוכזים במאחזים סביבה.

אם אני בא לנושא של סדר עדיפויות, מתוך אותה רשימה של כ-50 - וזו הרשימה הנכונה - אני רוצה להצביע גם על איזור גוש עציון. לדעתי צריך לתת לזה קדימות. יש כפר עציון, * עין צורים, אלון שבות ועציון ג' בהיבנותה. זה אי ללא רצף, לא לצד קריית ארבע ולא לצד בית לחם ולא לצד עדולם. מה שאמר יגאל לגבי בקעת הירדן ומה שאמר שמעון לגבי סכיבות ירושלים, נכון באותה מידה לגבי הדרום. צריך ליצור רציפות בין בית לחם וגוש עציון, בין גוש עציון לעדולם, ובין גוש עציון לקריית ארבע ועציון ד', שם יש קרקע, יש גרעין הממתין לכך והוא הדין לגבי תקוע. אינני חוזר על כוכב השחר ועל בעל חצור. שם לא בא בחשבון ישוב חקלאי, אבל כא בחשבון ישוב תעשייתי שלזה יש גרעין הממתין כאלון שבות. זה קרוב לכביש, לצנורות המים, התשתית לא תעלה כל כך הרבה. יש שלושה דברים שקובעים את סדר העדיפות.

קודם כל העניין המדיני האסטרטגי ציוני, מילוי

חללים ריקים, הזזת קוים.

הדבר השני, הלחץ של הכנים באיזורי התישבות

צפופים.

הדבר השלישי, זה גם כן לגיטימי, מערכת היחסים

המספריים בין הזרמים השונים בהתישבות. אני אומר את זה לגבי תל-זית

מבחינת המקום והאיזור. יושב גרעין בנוכ ורמת מגשימים הישנה.

החלק השני זה בני מושבים מרום הגליל שאתה עצמך אמרת ששם יש התפוצצות אוכלוסיה

במובן החיובי וצריך לפתוח וונטיל ע"י שני איזורים מרכזיים, אחד לבני

מושבים של הפועל המזרחי ואחד לבני תנועות המושבים. אם יש כאלה שממתינים

זה תל-זית, צריך להחיש את זה. הם יושבים ומעבדים את החלק שהוכשר,

צריך להתחיל שם בבנייה, גם זה יקח זמן.

מאותן הבחינות גם לגבי מחולה ב'. אני סבור, כשם

שצריכים לחזק מהבחינות שיחיאל הצביע עליהם, את הגוש המרכזי בג'יפטליק,

כך צריך לחזק את החוליה בין בית שאן והג'יפטליק. גם כאן יש לחץ של ישובים.

אני מסיים ואומר: המסגרת של כ-50 ישובים צריכה

להנחות אותנו. סדר העדיפויות בתוך הרשימה הזאת צריך להקבע לפי הקריטריונים

שהזכרתי, שהם שלושה: בחינה מדינית, אסטרטגית וציונית. הבחינה של בני

ישובים באותו האיזור שממתינים. והבחינה השלישית: מערכת היחסים המספריים

כזרמים ההתישבותיים.

כתוצאה מאלה לא יכולים להסתפק כ-8 ישובים. צריך

לחשוב על התחלות צנועות אפילו לגמור את ענין כוכב השחר ובעל חצור.

צריך לתכנן משהו מזרחה מהקו הירוק. חיזוק גוש עציון ע"י יצירת רצף

עם בית לחם מזה ועדולם מזה, ועד כמה שאפשר עם קריית ארבע מזה.

זה מה שאני מציע, וזה יגיע ל-10 ישובים. זה עוד

כמה התחלות צנועות של עוד 4 - 5 האחזיות.

השר א. אוזן:

יש לנו התישבות בגליל שאין בה שום ויכוח פוליטי.
ההתישבות מעבר לקו הירוק. הייתי מציע שתכנית ההתישבות
בגליל שמתגלגלת כבר זמן רב, נאשר אותה ונצטמצם בוויכוח על ההתישבות מעבר
לקו הירוק.

היו"ר י. גלילי:

האם יש תומכים בהצעה זו?

השר ש. רוזן:

אני רוצה להעיר: אני עוסק בהתישבות כמעט 50 שנה.
תמיד עמדה לנגד עיני השאלה בין הסתערויות והתכססות.
אנחנו חושבים שאיננו מתקדמים די. אותי מדאיגה השאלה האם אנחנו גם מתכססים.
לא מספיק להקים כפר, לעלות על הקרקע, יש כפרים שקמו לפני 25 שנה וגם
לפני 30 שנה והם מפרפרים. אנחנו יודעים על עיירות פיתוח שבקושי מתקיימים
ויכולים להתפורר. צריך פעם לתת את הדעת על כך. זו מגבלה אנושית.
יש גידול מתון ולא התפוצצות האוכלוסיה לפי השנתון הסטטיסטי. הייתי
רוצה לקבל פעם תמונה דמוגרפית של אוכלוסיה אזרחית ביישובים השונים.
אם הנוער מסתער, זה לא רק כדי להקים יישובים אלא גם לבסס יישובים.
צריך לחנך לכך. לא כבשנו עדיין את השטחים בגליל. הייתי רואה כאתגר
ראשון את הגליל. יש לכל אחד המפה שלו, ולפי זה הוא מיישב. אנחנו קבענו
שלא העובדות יקבעו את הגבולות, בכל זאת מיישבים כדי שהיישובים יקבעו
את הגבולות. אינני נכנס לוויכוח. יש יהודה ושומרון ובקעת הירדן. המפה
שלנו, עם ההגבלה שאמרתי קודם, מצטמקת לרמת הגולן ולפיתחת רפיח. האם
תיפתר שאלת הבדואים באופן אנושי והגון? לנו יש כעניין זה היסוס. אני
מצביע נגד התכניות האחרות.

אם נספיל מים בכמות של 20 מיליון קוביק מטר זה יקח

עוד כמה שנים.

אני בעד ישוב הגליל. אני גם בעד כפרים תעשייתיים.
לא מספיק להקים ערים גדולות, צריך לשלוש בשטח. זה נסיון. איננו יודעים
איך מבחינת אורח חיים כפרי זה יתקיים. אני בעד זה.

אני בעד זה שנקבע תכנית לכמה שנים. אני מציע
שלא יקפחו את הקיבוץ. עד כה הקימונו ישובים די מבוססים, וכדאי לכם
לשתף אותנו בגבול הקו הירוק.

השר ח. צדוק: אני רוצה להביע צערי על כך שיש חברי ועדה שמונעים
מאתנו דרך קבע את השתתפותם ועצתם, כגון שר האוצר.
ויש חברי ועדה שמדי פעם בפעם מזכים אותנו בדברים אבל אחרי שהם משמיעים
אותם, אין להם ענין בדבריהם של חברים אחרים.

אני מכרך על הודעת היו"ר שועדה זו תהיה ועדה
להתישבות בכל חלקי א"י. חייב להיות איזון והשפעת גומלין בשטח כולו.
אני חושב שחשוב שכאשר אנחנו דנים על המפה, תהיה לפנינו לפני זה מסגרת
תקציבית, מפני שמסגרת תקציבית שנקבעה, אנחנו נקבע את סדר הקדימויות.
שמעתי כאן דברים על סדר קדימויות, אבל בעצם אני יכול לסכם שהכל עדיף,
הכל קודם. לא שמעתי כאן הצעה שאני יכול לשלול אותה. אבל כשנדע באיזון
מסגרת תקציבית אנחנו פועלים, יעמוד לפנינו ההכרח במסגרת התקציבית הזאת
לקבוע מה יותר עדיף ומה פחות עדיף, כי הכל עדיף וחשוב.

אני חושב שכאשר נקבע את המסגרת התקציבית היא
צריכה להקבע על רקע של מבט רב-שנתי. אנחנו לא יכולים ללכת למסגרת
תקציבית שהיא בשנה הזאת עושה התחלות מסוימות צנועות בלי שנראה את
ההיקף התקציבי המתחייב מזה כשלוש - ארבע - חמש השנים הבאות. כשלפנינו
יהיו הנתונים האלה, נוכל באופן מציאותי לדון בסדר עדיפויות.

אני יכול לצרף את דעתי לדעת שר הבטחון. בשבילי עדיפות ראשונה היא ירושלים. כטרם אנחנו מדברים על המאבקים המדיניים לגבי שטחים אחרים, נזכור שמוקד המאבק המדיני - כאשר עמדת כולנו היא כרורה ואחידה וחד משמעית, ועמדת הצד שכנגד ידועה - זה ירושלים, ואני רוצה להעלות את ירושלים על ראש דאגותינו. אלא שכאשר אנחנו מדברים על ירושלים צריך להזהר מסכנה אחת. אינני רוצה פיתוח תעשייה וכסף יהודי במשאבים יהודיים שהיא תהיה אבן שואבת לריבוי האוכלוסיה הערבית. אינני רוצה שכונות מגורים כסביבות ירושלים שתושביהן יעבדו במשרדים בירושלים ולידם יהיו קיימים מפעלים תעשייתיים שבהם היהודים יהיו המנהלים והפועלים יהיו ערבים. אני רוצה עיבוי החגורה היהודית מסביב לירושלים. לזה צריכים להיות מכוונים המאמצים. מעבר לזה אני מקבל את הסדר של שר הבטחון. הגליל, ואני מוסיף את לטרון - כפי שהציע שר החוץ - אני חושב שזה חשוב. לא עשינו שם שום דבר.

היום אנחנו יכולים לסיים את העדיפויות. את ההחלטות נוכל לקבל כשנדע כאיזו מסגרת אנחנו פועלים.

אני רוצה להביע משאלה אחת. אני מקבל את הצעת היו"ר שאנחנו נסמין את היו"ר, את שר החקלאות ושר השיכון להגיע לקביעת המסגרת התקציבית הזאת יחד עם שר האוצר. אני מבקש לשתף אותי בכל הגיוע לפינויי בעלות על המקומות המיועדים להתישבות בכל רחבי א"י משני צדי הקו.

השר מ. חזני: אני מציע לאשר עכשיו מתוך ה-8 את אותם המקומות

שהם מחוץ לקו הירוק.

היו"ר י. גלילי: יש הצעה לסדר מרחיקת לכת בהצעתך, והיא:

אנחנו לא נסכם היום שום דבר מהותי. חסרים חברים, ולא כל החברים הגיעו לרשות הדיבור. אנחנו היום לא נסכם. כדי לא להפסיד זמן, אני אתחיל ביחד עם החברים הנוגעים בדבר, את הדיון עם שר האוצר בנושא התקציבי. אם נוכל לקראת הישיבה הקרובה להביא נתונים תקציביים, זה יהיה לטובה.

השר א. עופר: אנחנו מדברים על התכנית של שמונה ישובים שהונחה

בפנינו בישיבה הקודמת. מתוך זה יש ויכוח מהותי על ענין כפרי התעשיה. לכן אי אפשר לאשר שום דבר.

מה שהחברים דברו, זה תכנית עשור. היות ואני מתייחס ברצינות לקצב העבודה על 8 הישובים שאנחנו צריכים להקים ב-1975 - וזה תכניות עבודה ותקציב - אני מקבל את ההצעה, ואני מבקש להיות שותף לזה כי רוב התקציב הוא במסגרת תקציב משרד השיכון. אני הייתי רוצה שנדון על הענין העקרוני של כפרי תעשיה. צריך גם לקבוע עדיפות ל-30 ישובים. אנחנו צריכים להחליט על מה אנחנו הולכים.

היו"ר י. גלילי: אני קובע שאין עדין החלטה של הועדה בזכות כפרי

תעשיה. גם אם נבוא בדברים בנידון עם שר האוצר, אעמיד אותו על המצב לדיוקו, שיש הצעה כזאת ועדיין אין החלטה רשמית בנידון.

ר. וייץ:

הועדה הזאת קמה לפי המלצה של ועדה משותפת בין
הממשלה והסוכנות, שנקראה בזמנו: ועדת בן אהרון.
היא קמה בהסכמת הממשלה והסוכנות לדון בכל עניני ההתישבות, לפני
שהיה קו ירוק.

אני אמרתי שהועדה הזאת, לפי ההסכם החתום בין
הממשלה והסוכנות, צריכה לדון בכל עניני ההתישבות.
לועדה הזאת יש באופן רשמי מינוי שלושה אנשים:
יו"ר הועדה, שר החקלאות וראש מחלקת ההתישבות. גם זה נתון בכתובים.
אני לא מתנגד לעמיתי שר השיכון לשתף אותו. אני בעד דיון עניני,
אבל כל שינוי אני חייב להביא לדיון בהנהלת הסוכנות.

היו"ר י. גלילי:

אינני מתייחס לאינפורמציה של ד"ר וייץ. היתה
בקשה של שר השיכון להיות שותף בדיונים לקביעת
התקציב, מאחר שחלק הארי של התקציב הוא בתחום סמכותו ואחריותו.
צריך לכבד את זה. זה לא משנה סדרים.

מוכירות הממשלה

W 80

Co נאמריה

1310
א' א' 1 א' 3

פרוטוקול
ישיבת הועדה להתיישבות
כ"ג בשבט תשל"ה - 4.2.75

בכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, א. ארזן, י. אלון, מ. חזבי,
א. ידלין, א. עופר, מ. קול, י. רפאל, ח. י. צדוק,

בעדרו השרים: ש. הלל, ש. פרס, י. רבינוביץ, ש. רוזן.

בכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. ויץ, ח. פינקלשטיין, י. קלארמן.

בעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: מ. בראון, פ. ספיר, א. שנקר,
ע. שפירא, א. ל. דולצין, ר. יגלום
מ. קירשבלום, מ. קרובה

משתתפים בוספים:	ש. אבני	- משרד השיכון
	א. אייל	- משרד האוצר
	ע. ארזן	- לשכת הסר י. גלילי
	א. ביידץ	- מנהל מקרקעי ישראל
	ש. דיבון	- משרד החוץ
	ר. זאבי	- משרד ראש הממשלה
	אלוף י. ורדי	- צה"ל
	מ. בצר	- משרד הבטחון
	ש. שקלוביץ	- משרד החקלאות
	י. גוטמן	- לשכת שר המטפטים

משתתפים בוספים ממען
הסוכנות היהודית: י. אדמוני, י. צור, י. שמיר, מ. ריבלין.

א. ליטנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום: ה/6. הצעת תוכנית להתיישבות חדשה.

הצעת

בפרוטוקול זה 2 דפים

ימאני קמרי

היו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה ומבקש את מר אדמוני להביא את ההצעה המונחת על השולחן,

לגבי ההתישבות החדשה.

מר י. אדמוני:

הצעת המחלקה להתישבות להקמת ישובים נוספים לשנת 1975 כוללת את הישובים * המפורטים ברשימה המופיעה כאן, והרשימה הזו היא חלק מרשימה רחבה יותר של ישובים שהמחלקה להתישבות סימנה אותם כמוצעים להתישבות. הישובים המסומנים על-גבי המפה בנקודה אדומה, מצביעים על הנקודות שהמחלקה להתישבות מתכננת להקמה באזורים השונים של הארץ, כאשר הנקודות הכחולות מסמנות ישובים קיימים. 36 ישובים סומנו על-ידי המחלקה להתישבות כאפשרויות הנראות לנו. מתוכם ברר את הישובים המופיעים בהצעה זו, וזאת תוך התייעצות עם יו"ר הועדה ותוך הבאה בחשבון של שקולי עדיפויות שונים.

השר מ. קול:

אני מבין ש-36 ישובים אינם כותרת לעתונות.

מר י. אדמוני:

זה כבר הופיע בעתונות, כך שאין זו כותרת לעתונות.

השר י. גלילי-היו"ר:

המספר 36 הוא מספר אוריינטציוני של המחלקה להתישבות, ואין לו מעמד אשר

מחייב אותנו.

מר י. אדמוני:

כאשר תנועות הנוער ותנועות ההתישבות רוצות לדעת מהי התכנית לקמה שנים נוספות, אנו נותנים את המספר הזה לטווח ארוך, כדי שתדענה למה הן יכולות לכוון את עצמן. אני רוצה לפרט את ההצעה המופיעה כאן.

הישוב הראשון המוצע הוא קשת. זהו אחד הישובים המתוכננים במרכז רמת-הגולן. כידוע היתה בעיה של סגירת הפער שבין גוש רמת-מגשמים לבין אגן-זיון במרכז רמת-הגולן. עד כה ההחלטה היחידה היתה לגבי הקמת המרכז האזורי העירוני, אשר נמצא במקום בו נקצעה קצביה. ישנה החלטה על הקמת כפר תעשייתי ראשון ברמת-הגולן, שגם הוא מופיע על המפה שלכם. אנו מציעים הוספת

מר י. אדמוני

ישוב בגוש הישובים המרכזי ברמת-הגולן. הישוב הזה צריך להיות מושב שתופי בשל האופי המוצע לו. מיקומו הוא מדרום לנח"ל גשור. אם הצבא היה מעמיד לרשותנו את המחנה של נח"ל גשור, לצורך הקמת הבסיס לישוב, היינו מרוצים. אך הצבא מסרב לפנותו, ומכיוון שכך אנו מציעים להקים את הישוב בסמוך למחנה הזה.

יש שלוש אלטרנטיבות, שכולן במרחק של עד 3 קילומטרים דרומה או מערבה למחנה הזה. הישוב יסתנף לקבוצת הישובים הדרומיים - גוש רמת-חיספית, רמת-מגשימים ונוב, ומבחינת השירותים שלו הוא מצטרף למרכז האזורי חיספית, שבו יקבל את כל השירותים הדרושים לו.

מה המרחק ביניהם?

השר א. ידלין:

בערך עשרה קילומטר.

מר י. אדמוני:

המרחק בין רמת-מגשימים לעין-זיון הוא 38 ק"מ.

השר י. גלילי-היו"ר:

המרחק עד המרכז האזורי הוא 10 קילומטר, ומרחק זה אינו יוצר שום בעיה מבחינת

מר י. אדמוני:

ההזדקקות לשירותים. מספר היחידות המתוכנן כאן הוא 100-150. כאן מדובר בטפוס של משק שאינו חקלאי-משפחתי שבו מספר המשפחות הינו קבוע. אני חושב שהענפים יהיו משותפים, ואפשר להביא בחשבון גידול במספר המשפחות, במידה ויפותחו ענפים לא חקלאיים.

מדוע שיתופי ולא אינדיבידואלי?

השר מ. קול:

כי אין כאן מכסת מים וקרקע מספיקים, ולכן צריך ללכת בדרך של שלוב חקלאות

מר י. אדמוני:

ותעשיה, ואין לכך דרך אחרת מאשר משק שתופי, אם כי זה יכול להיות בסופו של דבר משק משפחתי עם ענפים משותפים. לרשותו אנו רוצים להעמיד 1500 דונם. במשך שנתיים בערך ערכנו סקר על רמת-הגולן. באופן טבעי, מיד לאחר מלחמת ששת הימים, חפשנו רכוזי קרקע גדולים, ומצאנו אותם באזור הדרומי של רמת-הגולן ובאזור קוניטרה. מרכז רמת-הגולן עני יותר בשטחים הראויים לעבוד. בעזרת מכון וולקני

וצוות גדול של חוקרים, חקרנו את האזור בכל הנוגע לנתוני המים, הקרקע ואפשרויות הגידולים. לאור הסקרים האלה הגענו למסקנה כי יש לנו אפשרות להקים 3-4 ישובים, שמבחינת טפוס המשק יהיו דומים לטפוס המשק אשר מוצע בקשת. כלומר יעמוד לרשותם שטח של 1500 דונם לעבודי שלחין ועוד משבצת מרעה של 20 אלף דונם. מבחינת המים, יש בשטח זה מספר מעינות, שהמפורסמים ביניהם הם מעצנוצ פאחם הנמצאים שלושה קילומטרים צפונית-מזרחית לנקודה המוצעת קשת. זהו מקור מים גדול מאד. בקטע זה של רמת-הגולן בצמוד לקשת, נמצאים מעינות תנוריה, שגם הם מקור מים די גדול ברמת-הגולן. בנוסף לכך אנו מציעים מספר אגומים, אחד מצפון לחושניה אשר יוקם כבר בשנת התקציב הבאה, ותה"ל מציע בצוע קדוחים לא עמוקים ברמת-הגולן, אשר יכולים להגדיל את כמויות המים אשר תעמודנה לרשותנו. בקטע זה של רמת-הגולן, המים אינם מהווים גוון מגביל. אנו לא מציעים להוסיף יותר מ-11-12 מליון קוב לרמת-הגולן, כמות מים אותה החלטנו לתת מן הכנרת. כל יתר המים יבואו ממקורות של רמת-הגולן עצמה. בנושא זה אנו היום הרבה יותר אופטימיים מאשר בשנים הקודמות, על סמך עובדות שמצאנו בשנים אלה. יש עכשיו אגומים גדולים לרכוז כמויות גדולות של מים, ואנו יודעים הרבה יותר על רמת-הגולן מבחינת אספקת המים.

הגורם המגביל אותנו ברמת-הגולן

הוא הקרקע, ולכן באה ההצעה למכסת קרקע של 1500 דונם במשקים שתופיים שבהם יהיה שלוב של חקלאות ותעשייה.

מבחינת הענפים, נתתי סקיצה של הצנשים

האפשריים, מותאמים לקרקעות שאנו יכולים להעמיד לרשותו של כל ישוב. כאשר אני אומר מטע אינטנסיבי, הקוונה היא למטע יותר עמוק, מבחינת עומק הקרקע. כאשר אני אומר מטע אקסטנסיבי, אני מתכוון למטע פחות עמוק מבחינת עומק הקרקע ופחות משובח בטיבו. יש גם תכנון יותר מפורט לפיתוח הענפים.

באשר לענפי התעשייה, אנו מכוונים לרצונות

של האוכלוסיה אשר מיועדת ליישב את המקום. היות והגרעין הראשון אשר מיועד ליישב את קשת נמצא במחנה צבאי בחושניה, והנטיה של אנשיו היא לעבודות אלקטרוניקה ועץ, זו תהיה המגמה בישוב זה, וכבר קשרנו ביניהם קשר עם המפעל הקיים למתכת ואלקטרוניקה במרכז בני-יהודה. אנו יכולים להקים בעתיד הקרוב מפעל בקשת, שיהיה קשור עם המפעל בבני-יהודה, אשר יוכל לספק לו הזמנות. המפעל בבני-יהודה, יוכל לספק עבודה גם למפעלים נוספים אשר יוקמו ברמת-הגולן. אנו רוצים להפוך את המפעל

בבני-יהודה, למפעל מרכזי ברמת-הגולן. יש לו ~~מפעל~~ מחלקת בקרה, אשר יכולה לשרת מפעלים אחרים מבחינת בקרת הטיב, ויכול להיות שנראה את כל התעשייה ברמת-הגולן מתפתחת בכוון אחד, אשר יהיה קשור בעיקרו לייצור הבטחוני, כאשר יש לו מרכז הנדסי ומרכז בקרם אחד, ויהיה שם מרכז אחד להכשרת עובדים. במפעל אשר בבני-יהודה כבר נפתח מרכז להכשרת עובדים. היום יש בו 20 איש, ואפשר לראותו גדל ומכשיר עובדים נוספים לתעשייה מקרב אנשי הישובים ומקרב אנשים אשר יבואו להתישב באזור. באותה מידה שאנשי גרעין עליה-70 אינם רוצים בשלוב של תעשייה וחקלאות, הגרעין אשר מיועד לקשת מעוניין בשלוב זה, והדבר בהחלט אפשרי.

מרכז בני-יהודה נמצא על ציר הדרך מעין-גב לישובים המרוכזים ברמת-הגולן. בנינו בו למעלה ממאה בתים, חציים כבר מאוכלוסים, יש די מועמדים לאכלוס הבתים הנוותרים, והם רוצים לעבוד בתעשייה ובשירותים לאזור כולו. המרכז העירוני נמצא במרכז רמת-הגולן, בצומת הכבישים קצביה. עד כמה שידוע לי, הגרעין הראשון של קשת מורכב מישראלים, משפחות צעירות ולא רק משפחות.

השר מ. חזני:

אני רוצה לשאול ביחס לתל-זית:
א. האם העברת מים וקרקע לקשת, אינם פוגעים במכסה המיועדת לתל-זית?

מר ר. וייץ:

לא.

מר ר. צאבי:

האם את נח"ל-גשור * בנה הנח"ל מכספו או מחלקת ההתישבות של הסוכנות?

מר ר. וייץ:

הנח"ל בנה את הנקודה, עם השתתפות כספית קטנה שלנו.

מר ד. אבני:

דיבר יחיאל על רכוז התעשייה בישובי רמת-הגולן. נדמה לי שזוהי תהיה טעות.

השר ח. צדוק:

האם אני מביעים דעות או רק שואלים שאלות הבהרה?

היו"ר השר י. גלילי:

הערות אחר-כך.

מר י. אדמוני:

א. אין פגיעה בקרקע המיועדת
לאף אחד מהישובים ברמת-הגולן.
לפי התכנון של הישובים ברמת-הגולן במהדורה ישנה, אישרנו 4500 דונם
לכל ישוב, מהם 3000 לשלחין קבע ו-1500 דונם בעל-זמני. המשבצת
הזו מיועדת לכל ישוב מהישובים המתוכננים. מה שמוצע כאן הוא
טפוס משק שונה על קרקע נוספת, מבלי לשנות מהתכנון באף ישוב
מן הישובים הקודמים.

השר מ. חזני:

זאת אומרת שהתכנון של תל-זית בעינו
עומד?

מר י. אדמוני:

התכנון של תל-זית בעינו עומד.

מחנה גח"ל גשור מומן מתקציב ההתישבות.

העניין הגיע לדרג גבוה של בירורים, ונתקבלה דעת צה"ל, כי אינו
יכול לפנות את המחנה.

היו"ר השר י. גלילי:

יש כאן בעיה כספית ויש בעיה של תפיסת

המחנה. לגבי הבעיה הכספית, איני

ממהר להתחשבן עם תקציב משרד הבטחון, שמא ייצא תקציב משרד הבטחון
מקופח. לגבי החזרת המחנה, התייחסנו בהבנה לטעון של צה"ל, שהוא
צריך להמשיך להחזיק בו.

++++++

שאלה: מה אתה יודע על הפוטנציאל

הספציפי של הגרעין המיועד לקשת? האם הוא מהווה פריצה למועמדים
להתישבות מעבר למה שידענו עד כה?

מר י. אדמוני:

הגרעין מורכב מבחורים צעירים לאחר

שירות צבאי. בתחילה היה גרעין מעורב

של דתיים וחלוניים, היום ש זהו גרעין של משפחות דתיות צעירות.

זהו פוטנציאל גדול של כח אדם. עד כמה הוא גדול, איני יודע, אך

אני יכול לומר כי האנשים במקום מחזיקים בו בתנאים קשים מאד, ואיני

יודע אם איזה שהוא גרעין שקם לאחר מלחמת ששת הימים, עבר גלגולים כה

קשים. למרות זאת הוא מחזיק מעמד וגדל לאט לאט, תוך הקפדה על כח-האדם

שהוא קולט. אני מאמין שלא יקשה לרכז את הגרעין של 100-150 משפחות

לישוב המקום. התחרות בין הגרעין שיעלה לקשת לבין הגרעינים שצריכים להשלים את נו"ב, רמת-מגשימים ותל-זית, נובעת מכך שכולם נשענים על אותו מאגר של כח אדם. אני חושב שיש לנו פוטנציאל מספיק של כח אדם שירצה לבוא לשם. מבחינת הנסיון שיש לנו לגבי הישובים הדתיים, זהו כח אדם מאיכות מעולה, אשר מתקבל לאחר סלקציה חריפה מאד, וההצלחות הכלכליות והחברתיות של הישובים מעידות על-כך.

השר א. אוזן:

יש לי שתי הערות: 1. לגבי קשת

אני חושב שהגרעין הקיים יצטרך

לעבור ועדת קבלה, כאילו אינו יושב שם, כדי למנוע תופעות שעוללות להתברר אחר-כך. יש ועדת קבלה המורכבת מאנשי צבור ומאנשי מקצוע, ביניהם גרפולוג ופסיכולוג, והבדיקה שהיא עושה מוכיחה את עצמה.

2. מבחינת סדר-הגודל של המשק,

או הענפים שיהיו בו, אני רוצה להבין כי הנושא יידון אחר-כך במסגרת המוסדות המיישבים, כלומר משרד החקלאות והמחלקה להתישבות, כי איני בטוח שצריך לקבל את הפסיקה לגבי גודל היחידה.

מר י. אדמוני:

ההחלטה בעניין זה היא של שר החקלאות הקודם.

השר א. אוזן:

מותר גם לי לשנות משהו.

מר ד. וייץ:

אין וכוח על-כך.

השר מ. חזני:

יושב גרעין ברמת-מגשימים הישנה, ובחלק מהבתים בנוב, וממתין לעליה

אל תל-זית. מה תכננה המחלקה להתישבות בקשר לתל-זית?

מר י. אדמוני:

אמרתי כי יש לנו רשימה של הרבה מעבר ל-8 ישובים שמוצעים פה. מתוך

רשימה זו בררנו את אלה המוצעים כאן, בעיקר באמצעות יו"ר הועדה. תל-זית בשל להקמת, אך הא אינו היחיד שבשל להגמה. יש מגבלות שונות במסגרת התכנית המוצעת, ולכן תל-זית אינה מוצעת כאן, וכמוה עוד כמה ישובים.

מר ד.אבני:

אני רוצה להתייחס להערתו של יחידאל
על מרכז התעשיה. בני-יהודה הוקם
כמרכז גושי עבור ישובי הסביבה. הוא הוקם בתוך הקו הירוק, בגלל
המפעל של התעשיה האירית, ואני שותף להערה של יחידאל. אך בענין
התעשיה אני חושב שזו תהיה שגיאה, אם נלך בדרך זו. נדמה לי שאסור
להקים מערכת תשתית כפולה ופצול, לא רק משום ששני החלקים יהיו
חלשים. צריך לרכז באזור התעשיה של מרכז התעשיה, את כל
המפעלים שאין להם מקום בישובים. במרכז התעשייתי מפתחים אלף דונם
לתעשיה, ויש להביא לגבוש במקום פצול.

מר י.אדמוני:

יש כאן אי הבנה: לא דברתי על רכוז
התעשיה אלא על מפעלים בתוך הישובים,
ורכוז שהוא יותר הנדסתי, הכשרתי, של התעשיות, ולא רכוז פיזי. אין
לנו כוונה לרכז פה את התעשיות, ואנו אומרים לכל איש שאינו מוכן
לקבל על עצמו את המגבלות של המרכז הגושי, אליו נבחרים המועמדים,
כי מקומו במרכז העירוני של רמת-הגולן.

השר מ.קול:

יש ערעור של קרית-שמונה על כל הענין,
והוא יידון בקרוב.

השר ח.צדוק:

אני רואה שכתוב פה: אין קיימת בעיה
בעלויות על הקרקע. האם אנו יודעים

מי הבעלים?

מר י.אדמוני:

לא, ברמת-הגולן אין בעיה.

השר ח.צדוק:

אין לנו ידיעה למי שייכת הקרקע?

מר י.אדמוני:

לא.

היו"ר השר י.גלילי:

האם יש ידיעה למי שייכת הקרקע?

מר י.אדמוני:

לא.

מר ר.וייץ:

אני חושב שאבני נגע בנקודה חשובה, +
והועדה תצטרך לתת דעתה על-כך. אנו
מתכננים לגבי רמת-הגולן תכנון פונקציונלי של פיתוח, אשר משותף

מר ר. וייץ

לכל המשרדים אשר קשורים בפיתוח, והוא יצביע על הפרדה והכוונה של התעוש הכפרי והעירוני, עם הקשר האורגני שיש בין שני החלקים. להערתו של אבני יש מקום, וצריך לכוון את הדברים מראש.

השר י. רפאל:

בקשר לחשובה שניחנה לשאלתו של השר

חזני, אני רוצה לשאול: אני מבין

שמתוך הצעות שונות נשארה רשימה של כך וכך ישובים - 8 במספר, להקמה בשנה הקרובה. אני רוצה לשאול, לפי אילו כללים נבחרה הרשימה הזו?

השר י. גלילי:

אשיב על-כך לאחר שתובא כל ההצעה.

השר מ. קול:

מפעלי התעשיה אשר בונים שם, האם

הם בטוח הארטילריה של הסורים?

מר י. אדמוני:

כן, גם טבריה וחצור בטוח הארטילריה הסורית.

השר י. גלילי:

נשאלת שאלה ספציפית, תענה עליה.

מר י. אדמוני:

התשובה היא חיובית.

מר א. ביידיץ:

בעית הקרקע בגולן מתחלקת לשלושה *

מרכיבים עיקריים: בעלויות של חמשת

הכפרים הדרוזים, אשר מאותרות ורשומות, להבדיל מהמצב הקיים ביהודה ושומרון וברצועת עזה. עם פינויה של קוניטרה מצאו את ספרי הבעלויות על הקרקע, כך שהשטחים שלגביהם יש פניות, אינם קשורים בקרקע הזו אלא בקרקע הדרומית של רמת הגולן. את האזור הזה אפשר לראות כאזור ללא * תביעות בעלות, כי הבעלים הם בגדר נפקדים.

מר י. אדמוני:

תפן היא במרכז הגליל, ובאחת הישיבות של

הועדה שוחחנו באריכות על התכנית

הכוללת של פיתוח הגליל ההררי. במסגרת הפיתוח הכולל של הגליל

ההררי, אנו מציעים להקים בשנה הקרובה שלושה ישובים מתוך מספר

ישובים שעדיין לא ידוע לנו בכללו, כי לא קיבלנו את התכניות

הסופיות של שני גושי ההתישבות בתפן ובשגב, ויכול להיות שנציע

מר י. אדמוני

להקים ישובים במקומות נוספים בגליל המערבי. לגבי תפן, אנו רואים אפשרות של הקמת 8-9 ישובים בגוש הזה, כאשר אנו קובעים את המספר הזה על בסיס בעלויות יהודיות על הקרקע. אתרנו את המשבצות על המפה. המשבצות השחורות שעל המפה, מסמנות את הקרקע שבבעלות יהודית. אנו יכולים לגשת להקמת כל אחד מהישובים המפורסטים כאן, ולבצע רכישת קרקעות והחלפת קרקעות. גוש תפן בא ליצור קשר ישובים בין מעלות אשר נמצאת בקצה העליון של המפה לבין כרמיאל שהיא בקצה הדרומי-מזרחי של המפה. ההתישבות באזור הזה תתבצע אחרי שנפרוץ דרך ממעלות לכרמיאל, ונוכל לחדור לשטח זה, שהיום הוא כמעט חסום, בגלל שהדרך אשר פרצה הקרן הקיימת מגיעה רק לאמצע השטח, ואין היא מספיק טובה, כדי לבסס עליה פעילויות התישבותיות ואחרות. לאורך הציר הזה נמצא מרכז הגוש של האזור התעשייתי, שהוא אחד מחמשת האזורים השונים אשר מוצעים לפיתוח במרחב הגליל.

האזור התעשייתי המוצע כאן, ישרת

קודם כל את העיר מעלות, ואת הישובים בגוש תפן. אני רוצה להוסיף כי מבחינת משרד המסחר והתעשייה, הוא כבר השלים את התכנון המפורט של האזור הזה, ותיקצב את התשתית שלו. התחלת הפיתוח נראית ראלית מאוד, עוד בתחילת שנת התקציב הבאה. מה שלא סוכם הוא התקציב לכביד הגישה אל המרכז הזה, וזהו פרט שצריך לסכם כדי שאזור תפן יתחיל להיות בחודשים הקרובים ותתבצענה בו הפעילויות בקנה-המידה הדרוש.

למעלות אין שטח לפיתוח תעשייתי נוסף,

והשטח הזה חיוני לפיתוח התעשייה גם עבור מעלות. המרחק ממעלות אל המרכז התעשייתי הוא 5 ק"מ, ומבחינת משרד המסחר והתעשייה, נראה לו כי לא תהיינה בעיות לגבי יזמים שיהיו מוכנים להקים תעשיות בשטח זה.

בתנאי שתושלם הדרך עד כרמיאל.

מר י. צור:

לא עד כרמיאל אלא עד המרכז הקודם.

ואחר-כך עד שני הישובים הראשונים אשר

מר י. אדמוני:

נקים. אילו הגענו ב-1975 לכביש

שאורכו 10-15 ק"מ, היינו יכולים להתחיל בפיתוח תעשייתי ובהקמת שני הישובים, בהנחה שלאחר מכן יושלם הכביש עד כרמיאל. הישובים שאנו מציעים להקים השנה, הם שניים מתוך 8. הם יהיו שתופיים בין אם בצורה מושבים שתופיים *+ ובין אם מושבים אינדיבידואליים עם אנפים משותפים. אנו מציעים ששני הראשונים יהיו בגוש הדרומי של הישובים,

מר י. אדמוני

הוא הגוש אשר מונה שבעה ישובים. אנו מציעים שהשניים הראשונים יהיו אלה שבפינה הצפונית-דרומית של הכביש. המרחק בינם לבין המרכז התעשייתי הוא כ-5 ק"מ. שירותי התעשייה והפיתוח התעשייתי יהיו במרכז התעשייתי עצמו. לגבי השירותים המקומיים, יוקם מרכז שירותים מרכזי-מקומי, כי המרכז התעשייתי אינו מרכז מאוכלס, אלא רק שטח תעשייה אשר נועד לשרת את הערים הקרובות, והאכלוס יהיה בערים אלה או בכפרים שאנו מתכננים. מספר היחידות המתוכנן לכל יחידה הוא 150, והמשק יהיה מבוסס על שלוב בין ענף תעשייתי לבין ענף חצר, כאשר טרם קבענו מהי תעשייה ומהו ענף חצר, ועוד נצטרך להתאים זאת לכל קבוצה.

מבחינת האוכלוסיה, אנו מציעים שאחד משני הישובים הראשונים אשר יוקמו, ייועד לעולים מארצות המערב. אנו יודעים שיש נסיה מצידם ליישב ישוב כזה. היות ומדובר על עולים, אנו רוצים לראותם בגוש ישובים גדול יותר, בו יהיו גם ישראלים. הכביש עדיין אינו מגיע לשום מקום. היום יש רק פריצת-דרך, אך אין זה בטוח שהתוואי הסופי יהיה על תוואי הפריצה. לפי תכנון מע"צ, התוואי יהיה אחר. מעלות הוא הישוב הקרוב ביותר. כרמיאל נמצאת במרחק לא הרבה יותר גדול. שטח התעשייה צריך לשרת קודם כל את מעלות, ופריצת הדרך היא בכוון מעלות. היא גם היתה קלה יותר מאשר פריצת דרך בכוון כרמיאל, לכן אנו מסכימים שפריצת הדרך אל כרמיאל תהיה רק ב-1976. המרחק ממעלות אל המרכז הוא כ-5 ק"מ.

מבחינת התכנון, אנו נמצאים עתה בשלבי תכנון של אספקת המים לישובים, אספקת החשמל וכו'. נעשות עבודות התכנון הדרושות. למעשה נמצא משרד המסחר והתעשייה בשלבים האחרונים של תכנון התשתית, כדי שאפשר יהיה להתחיל לפעול לפיה בראשית שנת התקציב הבאה.

מר א. ביידן:

אנפורמציה לגבי בעלויות על הקרקע:

היות ואזור התעשייה ש נקבע בתאום עם

משרד המסחר והתעשייה, הסוכנות ומשרד הפנים, והוא נמצא עתה בשלבי אשור, והיות והשלב הראשון יהיה הגדרת השטח, - אני חייב להזכיר בעיה שבוודאי תתעורר. השטח של 30 אלף דונם במרכז תפן הוא שטח שנמצא במרכז כפרים דרוזיים, שחלקו נחבצ על-ים, ואף הוכשר בצורת תפיסה. כשלב מקדים, התייעצנו עם היועץ רה"מ לענייני ערבים, כדי

מר א.ביידץ

להכין את הטפול בבעיות אשר עלולות להתעורר. לא יהיה מנוס מאקט של הפקעה, כאשר בתכנון המשותף עם משרד השכון והיועץ לענייני ערבים, אנו בודקים אפשרות לשלב את כפרי הדרוזים בכפרי התעשייה.

השר י.גלילי:

אני יודע שנושא אתור הקרקע לצורך

מרכז התעשייה היה בועדת התכנון

והבניה של משרד הפנים, וחלק מהדברים כבר אושרו שם.

מר י.אדמוני:

שגב הוא גוש שני של ישובים שאנו

מציעים בגליל, והוא מצוי בין כרמיאל

לבין שפרעם. יש לנו שתי אחיזות כאן, האחת ביודפת והשניה איזה

מוסד אומלל של ישוב שלא הצליח. אנו מציעים להקים כאן שלושה

ישובים, אם כי אנו רואים אפשרות כי מספר הישובים יגדל בעתיד לחמישה.

לגבי שלושת הישובים אין בעיות קרקעיות. זוהי קרקע אשר נמצאת בידינו.

אנו מציעים להקים עוד שני ישובים לפחות על קרקע שאינה בבעלותנו.

השאלה היא אם נצליח לרכוש אותה או לא, ולכן לא העליתי את התכנית

הזו על גבי המפה. תכנונו של הישוב הראשון כמעט הושלם. הוא נמצא כשני

קילומט מצפון לשגב הקיימת, ובסופו של דבר ישוב זה יהיה מסונף

לישובים המתוכננים. בשגב של היום יושבים שיירים של צפון-אפריקאים

מהישוב שהיה שם ועוד כמה משפחות דתיות שאינן שייכות לשום גוף,

והן חיות שם בתנאים קשים ביותר.

באשר לשגב, יש גרעין ראשון של בני

הארץ, בחלקם בוגרי הטכניון במגמה ללמודי המחשב, והם מעוניינים

להקים מפעל בנושא המחשב. אנו נמצאים עתה בהליכי בירור על הקמת

המפעל, ואני חושב שתוך חודש-חודשיים נוכל להקימו. קבוצת החלוצ של

הגרעין נמצאה כבר בשטח חוות יבור, והיא מתגוררת בקרוונים

שהקמנו עבורה.

מר י.צור:

עד כמה שזכור לי, הדרך אל תפן נפרצה

לפני הרבה מאד שנים, במטרה לחפש שם

מקומות התישבות, ועד כמה שידוע לי, הקרקע החקלאית שם ממש מועט.

השאלה היא אם יש תכנית חקלאית לגבי הכפרים המוצעים, והאם מדובר

בכפרים תעשייתיים בלי תשתית חקלאית או כמעט בלי תשתית חקלאית, כלומר

כאלה הבנויים רק על תעשייה. אם לא, מוטב לרכז את הישובים כיחידה

ישובית הרבה יותר גדולה, מאשר לפצל אותם לשלוש נקודות נבדלות,

שכל אחת מהן תהיה חלשה מדי. זו הייתה גם התכנית החקלאית - לרכז

נקודות חקלאיות.

מר ר. זאביץ

לגבי תפן יש לי ערעורים והרהורים.
 אני חושב שחטאנו מספיק בעבר, כאשר
 יצרנו מצב בו לעכו, נהריה, מעלות, כרמיאל ושלומי אין כמעט
 אינטרלנד חקלאי. ~~הן נמצאות~~ 180 מעלות שממלה להן נמצא הים ו-180
 מעלות פנימה יש כפרים ערביים, ואין ישובים יהודיים. אני חושב
 שלשלומי צריך לחפש יעוד אחר, לא של עיירה. אך אנו חוטאים כאן גם
 למעלות וגם לכרמיאל, על-ידי יצירת יצירה חדשה של כפרית-תעשייה, שאין
 להם בסיס חקלאי, ~~אש~~ כאשר מכל אחד מהמקומות הקיימים צריך יהיה
 לנסוע 5-10 ק"מ, כדי להגיע אל המרכז התעשייתי. אם רוצים לעודד
 יהודים לבוא לשם, צריך להפוך את מעלות לעיירה של 5000 תושבים
 ולא של 1500.

השר י. גלילי:

הדברים שאמרת עד כה, מוכיחים כי אנו
 צריכים לפתוח בדיון לאחר שנשמע את
 הסקירה. כאשר נגיע לסיכומים, נצטרך להתייחס לכל אחת מההצעות האלה,
 ואז יהיה מקום לבירור יסודי.

השר מ. חזני:

שאלתי נוגעת לשגב א'. זה התחיל ככפר
 עבודה, ויש שם עתה כמה עשרות בתים.
 מדוע להתחיל בבניית שגב א' במרחק של 2 ק"מ מהמקום בו נמצאת שגב?
 מדוע לא לשפץ את בתי המושב הקיים?

משר א. עופר:

תמיד אכנע לצורת ניהול הישיבה על-ידי
 היו"ר, אך כאשר דנו בשאלת פיתוח הגליל,
 העליתי ספקות לגבי הייצור הזה אשר נקרא כפר תעשייה. היות ואני
 מסכים במאה אחוז לדבריו של גנדי, ורוצה לשמוע גם מה אומר שר
 המסחר והתעשייה, אני חושב שצריך להכריע הכרעה עקרונית לפני הדיון
 המפורט, אם הולכים לעשות זאת או מתרכזים בארבעה ערי הפיתוח. מדובר
 כאן על כל הקונצפציה.

השר י. גלילי:

שר השכון הזכיר שהתחיל דיון בנושא, תוך
 כדי הדיון בפיתוח הגליל המערבי בכללותו,
 ועד הרגע הזה אין החלטה על הקמת כפרי תעשייה. אעפ"כ אני מציע שלגבי

השר י. גלילי

סדר הדיון, נציג קודם כל שאלות למידע, ובאשר לנושא עצמו, הן מין ההיבט שהעלה גנדי והן מההיבט שהעלה שר השכון, נשוב לדון בכך.

מר ר. וייץ:

יש לי הערה: אני בדודאי נסכים שנערוך פעם דיון על כפרי תעשיה, כלומר

כפר שכל פרנסתו על תעשיה ושירותים. אך זה אינו נוגע לנושא הנדון כאן. לאחר בדיקת כל הנושאים, סיכמנו שאלה יהיו ישובים משולבים, עם תעשיה וחקלאות בפרופורציות שונות, כל אחד לפי המתכנת המתאימה לו. כאשר אני אומר "הסכמנו", אני מתכוון למוסדות המיישבים.

השר י. גלילי:

סיכמנו להציע.

מר ר. וייץ:

אנו לא זקוקים לאשור נוסף לגבי המבנה הזה. אני מסכים להצעת ~~ל~~ שר השכון

שיהיה דיון לגבי כל הישובים בארץ, להם מיועדות תעשיה וחקלאות בכפיפה אחת. אני מציע ששורת הישובים האלה תהיה מן הסוג הזה, ולא נדון עתה ביצור חדש, דווקא במקרה זה. בהסכמת המוסדות הנוגעים בדבר, נתכנן כל ישוב בפרופורציות שונות של חקלאות, תעשיה ושירותים. כאשר נגיע לאקמת ישוב שהצעת המוסדות המיישבים לגביו תהיה לבססו רק על תעשיה, נפתח בדיון עקרוני. אני לא קושר את בצוע הפעולות השוטפות במקרה זה, עם הדיון העקרוני, אך אני מבקש שהענין יירשם בצורה הפורמלית ביותר.

השר י. גלילי:

אני מודע בצורה הפורמלית ביותר, כי אין החלטה של ועדת השרים להתישבות על הקמת כפרי תעשיה בגליל המערבי, ולכן איני יודע על אילו פעולות מדובר. כאשר נגיע לדיון, יש מקום שהחברים ישיגו השגות עקרוניות, מן הסוג שהועלה כאן.

מר ר. וייץ:

אני מעיר הערה שהיא בתחום טפולו של המושד המיישב.

השר י. גלילי:

אני מודיע בצורה הפורמלית ביותר, כי לא עומד עתה על הפרק תיחום הסמכויות של המוסדות המיישבים ולא החלטתויהם. יכול להיות שיש מקדמא דנא דפוס של ישוב תעשייתי אשר אושר על דעת הקהל ועל דעת המקום. מה שאני

קובע הוא שלגבי הגליל המערבי אין החלטה של ועדת השרים להתישבות, על הקמת כפר תעשייתי, וכאשר נדון בכך יהיו החברים רשאים להעלות השגות מכל בחינה שהיא.

מר ר. זאבי:

באשר לשגב, אני רוצה לדעת מהו השקול לשלוח בוגרי טכניון לישוב הנמצא

במחקק מחצית השעה נסיעה מחיפה?

מר א. איל:

האם נכללו בתקציב המחלקה להתישבות ל-1975 סכומים עבור הקמת הישובים

האלה? עמדת האוצר תואמת פחות או יותר את עמדת שר השכון ואת עמדתו של אלוף (מיל) ר. זאבי. היו דיונים מוקדמים על הקמת הכפרים בגליל, ובהם הבענו את דעתנו.

השר י. גלילי:

אני איני יודע מה דעת האוצר. אני שומע אותה עתה. כאשר יהיה דיון על הנושא

הנושא, שר האוצר יוכל להביע דעתו. שאלת התקציב מתייחסת לכל הצעה בנוגע להתישבות חדשה, ועל-כך אמסור הודעה לאחד דבריו של יחיאל.

מר י. אדמוני:

לגבי הבתים הקיימים בשגב, הם מתפוררים, ולא כדאי לחדשם, היות

ויש בהם שאריות אוכלוסיה שנצטרך להוציאה. אנו לא יודעים איך האוכלוסיה היושבת במקום תוכל להשתלב בישוב שאנו מציעים. לכן החלטנו להקים את הישוב במקום לא רחוק מן הישוב הקים, אך בנפרד ממנו.

איני מבין את שאלתו של גנדי, האם

הוא מתכוון לכך ששגב קרובה או רחוקה מדי מחיפה?

מר ר. זאבי:

לדעתי אין זה צודק ליישב בני הארץ במרחק של חצי שעה נסיעה מחיפה, ולשלוח

את הכורדים לאלקוש. זה נראה לי משונה.

מר י. אדמוני:

המטרה שלנו היא ליישב את גרעין שגב,

מר י. אדמוני

אשר ביקר בשטח והתאהב בו. הגרעין הזה מאייש היום את מערכות המחשב של מפעלי מנועות בגליל המערבי. אנו רואים יתרון בכך שהגרעין יתיישב במקום שאינו מרוחק מישוב עירוני, ונדמה לי כי השלוב הזה הוא בהחלט מוצלח. אם היה אומר לנו כי הוא רוצה לשבת באיזה מקום בין ירושלים לתל-אביב, לא היינו מסכימים, אך היות והוא רוצה לשבת באזור זה, יש לנו ענין בכך.

זהו הגליל הנקרא "גליל גויים".

מר ר. וייץ:

עוד משפט חשובה לגנדי: אפשר להחליט על שיטה אחת לישוב הגליל ההררי ואכלוסו.

משר י. גלילי:

אפשר לקבל גרסה שמקימים כפרי העשיה, או אין מקימים כפרי העשיה, על כך עוד נדון ונקבל החלטה. אך אם מחליטים על הקמת ישובים קטנים מן הסוג הזה, יש חשיבות אם רק אפשר, למשוך לשם חומר אנושי מעולה. נפגשתי עם נציגי הגרעין הזה ואמרתי להם כל מה שאמר שמואל כאשר באו לבקש מלח. אמרתי לו שיקחו את בנותיהם לשפחות, יטילו עליהם מיסים וארנונות, כדי שידעו לאן הם הולכים. אחר-כך שאלתי אותם מה פשר רצונם לדחוק עצמם לשממה כזו, ותשובותיהם היו מאותן תשובות שהגורמים המצויים משיבים כאשר מעמידים אותם במבחן. אנו נחליט על השיטות שאנו רוצים לפקוט בהן בגליל המערבי, בנוסף לתכניות משרד השכון ומשרד המסחר וההעשיה. אך אם נחליט ללכת בדרך זו, ויש שם גרעין כזה, אני רואה בכך ערך רב, כי אחת הבעיות של הגליל המערבי היא, כיצד לשלוח לשם חומר מעולה. אם לא נצליח בכך, כל המאמצים האדירים של משרד השכון ומשרד המסחר וההעשיה וכל הכסף המושקע מתקציבי השנה הזו, יהיו מאמצי אכזב, כאשר לא נמצא את החומר האנושי המתאים לשם. השאלה של גנדי שייכת יותר לדיון מאשר למידע, ועוד נשוב לכך.

אני חוזר ואומר כי עדיין אין החלטה

על הענין לגופו.

אם אין החלטה לגבול כל זה, מה הטעם לתכנן חכנית שאולי לא תתקבל?

השר י. רפאל:

מביאים הצעות.

השר י. גלילי:

מר י. אדמוני:

פצאל 2, שמע ישראל יהיה תומר.
 הישוב הוא בגוש הישובים של בקעת
 הירדן, והוא השלישי מבין שלושת הישובים המתוכננים, שאחד מהם נמצא
 בסוף בנייתו והשניה בתחילת בנייתו. מיקומו בין פצאל 3 לבין פצאל. היתה
 הצעה כי שמו בישראל יהיה נתיב הגדוד (על שם הגדודים העבריים אשר
 חנו באזור בתקופת מלחמת העולם הראשונה). הועדה הזו כבר אישרה הקמת
 ישובים בצפונה ובדרומו של הישוב הזה, והוא משתלב בגוש הישובים בהתאם
 לתכנון.

מבחינת הקרקע, היא נמצאת בבעלות שלנו.
 המים הם מפעל האזורי אשר ישרת את כל המשקים האלה. זוהי
 קרקע בבעלות ממשלתית. משואה נמצאת מצפון לישוב הזה.

השר מ. חזני:

שאלה למידע: אולי אפשר בהזדמנות
 חל"ת זו, לשמוע משהו מפורט יותר על

הקידוחים באזור?

מר י. אדמוני:

כבר סיימנו שני קידוחים, אחד ליד
 בקועה ושני ליד משואה. קידוח נוסף
 בצענו ליד גיתית. כמויות המים אינן ידועות לנו עדיין. ההערכות הן
 שכמות המים היא בין 150 ל-250 קוב, וכל קידוח אינו משפיע על יתר
 הקידוחים. אנו נמצאים עתה בתהליך של קידוח נוסף באזור מחולה, ובאזור
 פצאל. המים כולם באיכות טובה, עם פחות מ-100 מיליגרם כלור.

אני עובר עתה לאזור נח"ל קטיף - סמיירי.
 ברצועת עזה הקמנו עד כה שלוש האחזיות נח"ל: נח"ל נצרים - 3 ק"מ
 מן העיר עזה, נח"ל כפר דרום - במיקום של כפר דרום אשר הוקמה במוצאי
 יום-הכפורים 1946 עם 11 הנקודות בנגב, ונח"ל מורג - בין רפי"ח לחן-
 יונס.

לגבי שלושת ההאחזיות האלה
 נתקלנו בקשיים בכל הנוגע להפיכתן להאחזיות קבע, מבחינת השטח
 ואספקת המים. בתכנון הראשוני של הרצועה, כאשר חשבנו איך להפוך
 את הישובים לישובי קבע, חשבנו על נצרים כמחזיקת שטח של 3000 דונם
 חולות מדרום לעיר עזה. יש שני דברים מעניינים לגבי הרצועה אשר מאוכלסת
 בצפיפות רבה מאד, אך לאורך החוף, מצפון לדרום, יש דיונות גדולות

שבגלל אופי השטח לא יושבו. זה נכון לגבי צפון הרצועה, בשטח שליד המרכז התעשייתי של ארז, גם דרומה לעזה וגם מצפון לרפיח. זהו שטח אשר משתרע לכל אורך הרצועה, שרובו אינו מעובד ואינו מיושב. גם 3000 הדונם האלה הם דיונות, אשר מעולם לא יושבו ולא עובדו, והיו בבעלות ממשלתית במשך כל התקופות. בתקופת המנדט יוער חלק מהשטח, כך עשו גם המצרים בתקופתם, ובכך ממשיכים גם אנו, וכל זאת כדי למנוע נדידת חולות.

אמרנו כי היות ואין לנו שם מים, נקצה לישוב משבצת מים וקרקע בשטח של חוות טל-אור. אותה מחשבה היתה לנו גם לגבי כפר דרום ונח"ל מורג. איני רוצה להלאותכם בהתפתחויות התנועתיות שהיו כאן, אך במועד כלשהו ראינו את עצמנו במצב בו כל התנועות שהיו מעורבות בנושא ההתישבות ברצועת עזה חשבו כי הקמת ישובים מבודדים במקום המיושב בצפיפות כה גדולה על-ידי ערבים, היא חסכון. לכן פנינו לכוון אחר: הקמת גוש ישובים אשר יכולים לכלול מספר גדול של משפחות, וחפשנו כמובן את האזור בו לא תהיינה לנו בעיות קרקע, מים ובעלויות. מצאנו את אזור סמיירי הנמצא בין חן-יונס לבין דיר-אל-בלח. שטח החולות כאן הוא כ-10 אלפים דונם. אפשר לומר כי בשנים האחרונות הערבים נובסים בו, נכנסים ומעבדים חלקות, בעיקר בכוון דיר-אל-בלח. הם נוטעים מטעים ומגדלים ירקות. בשטח הקרוב יותר לחוף, הם מורידים את פני השטח מתחת למפלס המים, ועם המים המתוקים המצויים שם, הם משקים כינות קטנות של ירקות. בשטח זה אנו מציעים להקים קבוצת ישובים אשר תימנה כ-200 יחידות משק חקלאיות ומרכז גושי מאוכלס הדומה לבני-יהודה או לאלון-שבות, שהוא מסוג הישובים המוקמים בגוש-עציון או ברמת-הגולן. כל הישובים כאן הם בצפיפות גדולה.

+*

לפי הצעת שר החקלאות, אנו מציעים כי הישובים הכפריים יהווה אגודה פחת, כאשר נצטרך לתת לה עוצמה מבחינת הארגון הפנימי שלה - מבחינה כלכלית וחברתית.

הבעיה המרכזית אשר עומדת לפנינו היא בעית טפוס המשק. קיימת מגבלה והיא מגבלת הקרקע החולית, אם כי ערכנו מערכת מסועפת של נסיונות באזור הדיונות בהצלחה יוצאת מן הכלל של כל הגידולים. אך בגלל האוכלוסיה הגדולה שאנו רוצים ליישב כאן ובגלל בעית המים, חפשנו טפוס אחר של משק. אנו רוצים להשען על הנסיון אשר קיים במושב שדה ניצן בחבל הבשור, אשר מתקיים על גידולים בבתי צמיחה, שהם חממות בלתי מחוממות, אשר יכול להיות כי הגידול בהם בעתיד יהיה מגוון, והגידולים יהיו מיועדים בעיקרם ליצוא. אזור רפיח,

אזור רצועת עזה ואזור הבשור, אלה אזורים מיוחדים במינם. האקלים בהם נוח מאד, העננות בחורף מועט, לכן אפשר לגדל בהם גידולים שונים בבתי צמיחה בלתי מוחממים, דבר שאי אפשר לעשות באזורים אחרים של הארץ. לכן נראה לי כי תכנון הישובים באזור זה יעבור לכוון של אינטנסיפיקציה של הייצור, גידולים חסויים ומוגנים, שרובם יהיו מיועדים לייצוא.

אנו רוצים להציע להקים כאן =200

יחידות חקלאיות שכל אחת מהן תקבל 10 אלפים קוב מים בשנה. לדעתנו אפשר להסתפק בכמויות מים קטנות יותר. לאלפיים דונם מי-צמיחה למשפחה, צריך בסך הכל 1500 קוב לשנה, ועם החצי נאמר 2000 קוב. כדי לא להיות תלויים בענף אחד, הם רוצים גם באפשרות של עבוד מטע סוב-טרופי, שלמענו הקצבנו עוד 5000 קוב מים למשפחה. שר החקלאות ביקש שנשמור אופציה של עוד 2000 קוב למשפחה. לכן 10 אלפים קוב למשפחה זוהי הכמות המכסימלית, ובהתאם לכך נקבע את מספר היחידות. נוכל להגיע אולי עד 300 יחידות/ח^ללאיות, כלומר בסך הכל 400-450 משפחות. זהו שטח מצומצם ומרוכז, עם אחיזה חזקה מאד ברצועה, ולא במפוזר.

האחזות כפר דרום יכולה להשתלב

אף היא בגוש הישובים האלה באחת מכמה אפשרויות: כחווה הכשרה של הנח"ל או כישיבת הסדר. יש לנו גישה לגוש הישובים האלה, לא רק מדרום ומצפון, אלא גם מציר מזרח ומערב. קיימת גישה אל אזור הנגב המערבי ובעיקר אל הישובים שהם ישובי האם. כח האדם אל הישובים המתוכננים, צריך לבוא מהישובים הדתיים שבגוש עזתה בחוף הקו הירוק, והקשר ביניהם יכול להיות נוח ובלתי אמצעי, כי המרחקים הם מתקבלים על הדעת.

לגבי המים: מקור המים באזור זה הוא

נקז חופי שאנו מציעים לבצע לאורך החוף. הנקז הוא מערכת של קידוחים שטחיים לאורך החוף, בעומק של עד 70 מטר (פני המים הם בדרך כלל בגובה של 20 עד 25 מ'). אנו קודחים אותם במרחק של 400-500 מ' אחד מן השני, ואנו שואבים מהם כמויות קטנות של מים אשר זורמות בשכבות העליונות של הקרקע. אנו תופסים את המים האלה לפני כניסתם אל הים. הרעיון הוא לעשות נקז חופי כזה לאורך כל החוף. אלה מים שאיכותם מעולה (70 מ"מ כלור). יש כבר מספר קידוחים כאלה מדקלה צפונה, ואנו מתחילים לבצע מספר קידוחים באזור אבשלום. אנו מציעים לבצע אותו גם באזור סמיירי. כמות המים שנוכל להוציא מהנקז לאזור הזה היא 2 מליון קוב.

מספר היחידות שניישוב באזור הזה, ייקבע בעיקר על-פי כמות המים ליחידה ולא על-פי כמות המים בנקז, אותה אנו יודעים פחות או יותר בודאות.

קיימת בעיה רצינית מאד של מים ברצועת עזה, שעוד נצטרך למצוא לה פתרון בסדר גודל עצום - 70 מליון קוב.אך אמרנו כי אין בעיה באזור זה לעשר השנים הקרובות, בהן נשאב את המים מן הנקז. לאחר מכן נצטרך להשתמש במקורות מים ישראליים, אם רצועת עזה תישאר בידינו, וגם אם לא תישאר - יש לי הצעה, אך איני רוצה להכנס עתה לנתוחים הפוליטיים שבהם הפתרון כרוך.

לאחר מכן נכנסנו לתכנון היותר מפורט של הישובים, וכאן הגענו לבעיה אחת, שאנו רוצים להציג כבעיה הכשרת הקרקע. בגלל אופי השטח, עלות הכשרת הקרקע לבניה היא יקרה, למרות שמדובר על הכשרת שטח הרבה יותר קטן מהמקובל. כאן מדובר בסך-הכל בסדר גודל של כ-1000 דונם לישוב, ואם מדובר על אגודה אחת - כ-3000 דונם לכל האוכלוסיה, גם הכפרית וגם העירונית או החצי עירונית. אנו מכשירים כאן בערך כ-10 דונם למשפחה בסך-הכל. אך בעלות הקודמת ניסינו לנתח איך זה משתווה לעלויות במקומות אחרים. לעצם הענין, זוהי עלות גבוהה, אבל אם מסתכלים גם על מרכיבים אחרים, רואים שהבעיה לא כל-כך חמורה. כאן אין בעיה של נקוז מי שטפונות, אשר קיימת במקומות אחרים. גם בעיה התשתית האזורית פחות קשה, הכביש המרכזי קיים, מערכת החשמל קיימת, וזוהי מערכת החשמל המרכזית של הרצועה. מערכת המים אינה יקרה. אם בבקעה מדובר על קידוחים לעומק של 700 עד אלף מ', כאן מדובר על קידוחים בעומק של עד 70 מ'. בסך-הכל, גם אם הכשרת הקרקע יקרה יותר לכשעצמה, הרי אם מביאים בחשבון את כל המרכיבים, אין זה יקר יותר.

האם זה הרבה יותר יקר מאשר בגליל?

מר י. צור:

יש כאן מומחה גדול ממני, אשר יתייחס לכך. מבחינתנו אנו מציעים להקים את

מר י. אדמוני:

השכונה הראשונה במסגרת הישוב היותר גדול שאנו מציעים לאזור זה, קרי, 40 היחידות הראשונות המוצעות במסגרת התכנית הכוללת לגוש זה.

המחיר הוא כ-8-10 אלפים לירות להכשרת

מר נ. שמיר:

דונם כאן, לעומת 2000-2500 במקום אחר.

אך כאן לא מדובר על 4000 דונם לישוב אלא על 1000 דונם.

משר יפגלילי:

מהו המצב * בהאחזות עכשיו?

מר י. אדמוני:

המצב בהאחזות הוא, שהיא נמצאת בקטגוריה של טרום האחזות. יש בה מספר מבנים טרומיים אשר הוקמו בחלקם על-ידי הצבא ובחלקם על-ידנו. יש קידוחים אחד ליד ההאחזות, אשר נמצא ממש בתוך האזור הזה. כבר העמדנו במקום בית צמיחה אחד, דונם בית-צמיחה עולה כ-180 אלף לירות.

השר י. גלילי:

מהן תוצאות הנסיון בנח"ל נצרים?

מר י. אדמוני:

בשטח הפתוח, התוצאות הן טובות מאד. * יבול העגבניות - 8 עד 10 אלפים טון לדונם, מלפפונים - 3 טון לדונם, חצילים - 6-7 טון לדונם. איננו מציעים אזור נח"ל נצרים. נח"ל כפר דרום יכול לשהפך להאחזות קבע של הנח"ל או להתפס על-ידי ישיבת הסדר אשר תוכל להשתלב יפה באזור זה.

מר י. אבני:

מדוע צריך מרכז גושי מאוכלס, כאשר מדובר על ישוב קומפקטי של 40 משפחות?

מר י. אדמוני:

אני חושב שחיוני מאד שנגדיל את האוכלוסיה כאן. לא יהיה קיום לאוכלוסיה יהודית בסדר גודל קטן באזור זה. צריך להסתכל על-כך אחרת לגמרי מאשר על מרכז הארץ.

השר א. עופר:

מה המרחק מכאן ועד לימית?

מר י. אדמוני:

כ-20-16 ק"מ, אך אופי שני הישובים יהיה שונה לגמרי. זה יהיה כמו המרכז בחיספית או בני-יהודה, שהוא מרכז פתוח. מי שירצה להתיישב כאן, יצטרך לקבל אשור של ועדת קבלה, כמו בכל ישוב חקלאי.

השר א. אוזן:

אני חושב שכאן צריך להיות מושב אחד ויחיד עם 200-210 יחידות, ולא שלושה מושבים המאוגדים באגודה אחת, כדי שיהיה קהילה אחת רצינית. היות וכך, אין צורך לדעתי במרכז האזורי. צריכים להיות בעלי מקצוע בתוך המושב, אשר ישרתו אותו.

השר מ. קול:

אנו יושבים כשעתיים, חלק מהחברים הלכו. הצעתי ליו"ר היא לא לקיים את

הדיון היום.

השר י. גלילי:

נפסח על שדות ד'. זהו ישוב שכבר החלטנו על הקמתו. הוא כלול במסגרת 12 אלף הדונם ששופט שאושרו בממשלה, ואין בדרך כל חידוש. אך נשמע עוד נתונים על חרובה, ואחר-כך נפסיק את הישיבה. את הדיון נקיים בישיבה הבאה.

מר י. אדמוני:

אנו מיעדים האחזות נח"ל לחרובה. אנו רואים בכך מקום חשוב מאד, המקשר בין נח"ל סיני לבין אל-עריש. חרובה נמצאת במרחק של 15 ק"מ מאל-עריש. מה שמשך אותנו לשם, הוא שיש שם שטח קרקע בבעלותנו, אשר היה קודם שטח של החווה המצרית של רשות פיתוח המדבר שלהם. החווה השניה שלהם היתה בקבר אמיר. זהו המקום בו הקמנו את נח"ל סיני לאחר מלחמת ששת הימים. המצרים ביצעו במקום עבודת פיתוח, השקעה ונטיעת זיתים. מבחינת מערכות ההשקעה והגידולים, המקום יצטרך לעבור תכנון חדש. דבר שני שמשך אותנו לכאן הוא חוף הים, שהינו פנינה יוצאת מן הכלל. אל-עריש היא פנינה אחת מבחינת חוף הים, דקלה היא פנינה שניה, אך לא את זו ולא את זו אפשר להשוות עם חוף הים של חרובה.

השר א. עופר:

מדוע אין בסקירה אף ישוב בערבה?

השר מ. קול:

מותר לי לחשוב כי הפולטיקה משכה אותו לחרובה ולא דווקא אהבת החוף.

מר י. אדמוני:

ההצעה שלנו היא להתחיל באמצעות האחזות שתהיה במקום. אנו מתכוונים לשלב כאן חקלאות וקייט המבוסס על חוף הים, בדומה למה שיש לנו בנביעות.

באשר לערבה, יש לנו הצעה קונקרטית, להקים שם ישוב, כ-10 ק"מ דרומית ליוטבתה באזור חוות הסמר.

השר מ. קול:

אני רוצה לשאול: מתוך 36 ישובים בחרו להקים את 8 הישובים האלה. קודם שאל

השר מ. קול

השר רפאל, על-פי אילו עקרונות נתנו עדיפות. אני רוצה לשאול מדוע בחרו דווקא* באזור שפת הים הזה, ומזניחים לגמרי את אזור הערבה? יש להניח כי הדבר נובע משקולים פוליטיים ולא חקלאיים.

השר ח. צדוק: אני חושב שיהיה זה מועיל לאוריינטציה

שלנו, אם תהיה לפנינו רשימה של כל

36 הישובים כדי שנראה מה הפזור שלהם.

ב. אני חושב שרצוי כי כל נייר

כזה יהיה מלווה בהערכה תקציבית למספר שנים, ובאופן ספציפי - מה

זה אומר לגבי התקציב של השנה-שנתיים הקרובות.

השר י. גלילי: נקטע עכשיו את הדיון, אך קודם אעיר

שתי הערות: הסקירה של יחיאל טרם

נשלמה, כי בקשתי שיתן גם נתונים תקציביים, אך נשמע זאת בפתח הישיבה

הבאה. א

אני רוצה להעיר שתי הערות: 1. אני

מאד ממליץ שנמשיך לשמור על הנוהג המקובל בועדה זו, שנושאים הנמצאים

בהתהוות של הכרעה ודיון, לא יהיו נתונים לעסוק צבורי-פומבי, אחרת

הדבר מתנפח ומקבל משמעות שלילית. אני קובע עובדה, שעד כה לא

היה פרסום ברבים של ההצעות וההתכניות של ההתישבות, ועל-ידי כך נמנענו

מהנזק שבפרסום מוקדם ובלתי מוסמך.

2. המושב 36 הישובים אינו מושג שיש

לו איזה שהוא מעמד מסעם הועדה. אך נראה לי ששר המשפטים צודק בכך

שרצוי שחברי הועדה יקבלו מושג, מה דעת מחלקת ההתישבות בקשר להתישבות.

רציתי להביא לדדיעתכם כי קיבלנו

מכתב מאת הקבוץ הארצי - השוב"צ, בו הם מציגים את התכניות שלהם

להתישבות חדשה, מספרים על הגרעינים שלהם ומבקשים לקבוע לגרעינים

שלהם קבוץ שני ברמת הגולן בנוסף לגשור, שהם עומדים להקימו, וכן

בפיתחת רפיח, לגביה הם אומרים: "אם הסרת ההסתיגויות הפוליטיות שקבענו

לנו לשלובם של הבדואים בתכניות הפיתוח של האזור, אנו מבקשים להשתתף

בהתישבות באזור, ולקבוע לנו משבצת התישבותית".

אמנם הועדה שלנו אינה עוסקת ביעוד

גופים להתישבות, וצדקה עשה איתנו הקב"ה שלא הסמיך אותנו לכך. ואיש

לשם-כך ועדה שבראשה עמד מקודם הרצפלד ז"ל, ועתה עומד בראשה גבתי יבל"א,

השר י. גלילי

ובה משתתפים נציגי הגופים ההתישבותיים והם אשר דנים ביעוד הגופים. אני מספר על-כך כדי לשמח לבב אנוש, כי אנו מעונינים במירם ההתלכדות בנושא ההתישבות החדשה. נמצא שבין החלטות הממשלה לבין עמדת מפ"ם או הקבוץ הארצי, חוץ עתה רק הבדל אחד, והוא עמדתם לגבי ההתישבות בבקעת הירדן, ממנה הם נוהגים להסתייג, מבלי שהם מפרסמים ברבים את הסתייגותם.

השר ח. צדוק:

לגבי העניין התקציבי, אני מבקש לא להסתפק בהצגת הנתונים בעל-פה, אלא גם בכתב, תוך תאום עם עמדת האוצר והסוכנות היהודית.

השר י. גלילי:

תאום עם האוצר אין פירושו הסכמת האוצר.

השר ח. צדוק:

לפחות נדע מה מוסכם ומה אינו מוסכם.

(המשך הדיון נדחה)

(הישיבה ננעלה)

מוכירות הממשלה

W81

סלוקיאה

ש.מ.ר

למך 4 אטק 3

פדרל פדרל

הועדה להתיישבות

ג' כסבס תשל"ה - 17.12.74

בכחו הסרוח : י. גלייג - יו"ר, א. אוזן, מ. חזבי, א. יריב, ט. פרס, ח.י. צדוק, מ. קול, ח. רוזן, י. רפאל.

בעדרו הסרוח : י. אלון, ט. הלל, א. ידליון, א. עופר, י. רב גוביץ.

בכחו חברי הנהלת המוכנות היהודיות : מ. בראון, ד. ויץ, ח. פינקלשטיין, י. קלארמן, מ. קרונה, א. סנקר, ע. ספירא.

בעדרו חברי הנהלת המוכנות היהודיות : פ. הפיר, א.ל. הולצין, ד. יגלום, מ. קירחבלום.

מסכתפיה בומפיה :	ג. אבנר	-	מזכיר הממשלה
	י. אבני	-	מסד הסיכון
	ע. ארנן	-	לשכת הסד י. גליי
	א. כהן	-	מינהל מקרקעי ישראל
	ח. דיבון	-	מסד החוץ
	ד. זאבי	-	מסד ראס הממשלה
	א. בוייבך	-	מסד האוצר
	מ. בצר	-	מסד הבטחון
	חא"ל א. תהלה	-	לשכת סר הבטחון

הסחתפיה בומפיה הסע
המוכנות היהודיות :

י. אדמוני, י. צור, י. סמיר.

א. ליטבסקי - מזכיר הועדה

סדר היור : 3/הת הודעה על בחל-יח 2'48
3/הת הודעה סר הבטחון 5'16
5/הת מפעלי המיר בבקעה-הירדן 16'4

7. /הודעה

בפרוטוקול זה 23 דפיה.

י.מ.ה : אלף ביוקר

השר י. גלילי : אני פותח את הישיבה. אני מברך ברוך שמו

את חברי הועדה החדשים מקרב הממשלה.

כוונתי לשר המשפטים - ח. צדוק ולשר הדתות י. רפאל, שלא נימנו

עם חברי הועדה עד כה, והם הצטרפו לעבודתנו, ואני מברך אותם בכך.

הח/3. הודעה על נחל-ים.

השר י. גלילי : אני רוצה להביא לידיעת ועדת השרים, הועדה

הבין-מוסדית, כי בנחל-ים תופסק כל

הפעילות האזרחית, מהימים האלה ואיל.. חברי הועדה הותיקים

יודעים, כי בשעתו, אני הודעתי על דעת רה"מ, שגם הבאתי זאת לידיעת

חברי ועדת השרים, כי אין אנו רואים, בנחל-ים, תנאים להקמת ישוב של

קבע. כתוצאה מכך, חייבנו את המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית,

להודיע לכל איש בנחל-ים, כי הוא מודע לכך, שאין החלטה על הקמת

ישוב של קבע במקום. לעומת זאת, אנו עודדנו את החברים הנוגעים

בדבר, לסייע לאנשי הדיג להאחז, וכשהגיע קליטת הדייגים לכלל משבר,

חזרנו ועודדנו אותם, גם בכספים וגם בעידוד אחר. זה כבר המשבר

השלישי, ודומני כי זהו המשבר שממנו לא יקום יותר מאחז אזרחי במקום,

כיוון שהם אינם מצליחים להתגבר על חוסר אפשרויות הקיום במקום.

במקום ישאר רק המאחז הצבאי. אני מצטער על כך, רק בגלל שאין

טעם עכשיו לנטוש מאחז אזרחי זה, גם אם לא החלטנו על הקמת ישוב

של קבע במקום. אבל אחרי שהתייעצתי עם אנשי החטיבה להתיישבות

של ההסתדרות הציונית, אינני רואה לזה תקנה, והרי אני מביא זאת

לידיעתכם.

אני חוזר ומזכיר לידיעת חברי הועדה, כי

מבחינה צבורית ומדינית, אף פעם לא נתקבלה החלטה על הקמת ישוב

של קבע בנחל-ים, וכל נסיון להציג זאת כנטישת ישוב, יהיה בלתי

צודק וכוזב.

השר י. רפאל : כיצד הגיבו האנשים לאחר שהועברה להם הודעת מחלקת ההתיישבות של הסוכנות.

השר י. גלילי : זו היתה החלטת האנשים.

פר י. אדמוני : בנח"ל ים היה עד לפני 2 חדשים, גרעין שישב שם חקופה די ממושכת. הוא עזב את המקום לפני חדשים וגרעין חדש ביקש להתאחד במקום לצרכי דיג. הוא היה במקום מספר שבועות, והודיע לנו, כי לאחר אספה כללית של חבריו, הם החליטו לנטוש את המקום - וזו הסיבה לנטישת המקום.

השר י. רפאל : זה לא מקום חדש. שם נעשו נסיונות במשך שנים.

מלכתחילה, כשעלו למקום, מה היתה הכוונה? כשאני הייתי במקום, הוסבר לי, כי משקיעים שם אמצעים על-מנת לעשות שם ישוב של קבע. אם כך, האם העניין לא נבדק ע"י אלו שהחליטו כי אין שם מקום לישוב, ומה היו ההשקעות באותו המקום. עד כמה שאני החרשמתי, היו שם השקעות ניכרות. באיזה שלב הובהר כי אי-אפשר להקים שם ישוב?

השר י. גלילי : אני לא כיהנתי בהפקיד יו"ר ועדת השרים הזו כשעלו לנחל-ים, אבל יש פה הערות של אלה שהיו באותו מעמד. עוד ב-18.1.72, היתה הודעה של שר הבטחון דאז, כי אין הוא רואה הקשר בהמשך של קיום פעולות אזרחיות במקום. ובאוקטובר 74, כשעלתה לשם, כפי ששמענו מפי אדמוני, קבוצת הדייגים, הרי כל אחד מהם חתם על הודעה, כי הוא מודע לכך שאין החלטה על הקמת ישוב קבע במקום. מאחז, אך לא ישוב קבע, וככל שהגופים המוסמכים יחליטו על כך, יהיה עליו לפנות ללא תנאים. אבל אנו היינו ממשיכים לכלכל את הישוב, במגמה מסויימת של המשך ההאחזות שם, אילו היה שם גרעין שהיה רוצה לחיות במקום, אך הנסיונות לא עלו יפה, והנסיון

השר י. גלילי

האחרון אף הוא לא עלה יפה, וכיוון שהגרעין אינו מוכן להשאר במקום, הרי אנו רואים את הפעילות האזרחית שם, כבאה על סיומה. לא שאנו החלטנו לסיים את הפעילות הזו, ועקב כך הגרעין עוזב, אלא ~~הוא~~ שלאחר משברים אחרים, הגיע הגרעין שם למשבר הסופי.

השר י. רפאל : אני מבין כי זה ענין של נסיון שנכשל?

השר י. גלילי :

בהחלט, היה נסיון לקיים שם קבוצת דייגים, לא כישוב של קבע, נסיון שנעשה פעמיים - שלושה ובא על כשלוננו, וכיוון שעלולים להיות לזה פרושים מדיניים, מצאתי לנכון להביא זאת לידיעת חברי הועדה ולהעמיד את הדברים על דיוקם.

מר י. קלארמן :

אין לי מה להוסיף, אלא רק לומר, כי הגרעין עצמו קבע כי זה כשלוננו.

השר מ. חזני :

האם אי-אפשר להשפיע על האנשים כי ידחו את נטישת המקום למספר שבועות? הייתי ממליץ לעשות זאת עד שנדע איך אנו עומדים עם המצרים.. כי על-אף ההודעה הזו, הדבר יתפרש בעיני המצרים וגם בעיני חלקים גדולים בציבור, כפינוי מקום לקראת נסיגה מהאזור. בשל זאת אני אומר, כי אם אפשר לדחות זאת למספר שבועות, זה היה רצוי.

השר י. גלילי :

שום פרוש כזה לא יכול להנתן, כי צה"ל מחזיק במקום האחזות כקודם, אלא אם כן, יהיו כמה יהודים אשר יתנו לדבר הזה פרוש מרושע, ואז נעמיד אותם על דיוקם של דברים.

השר מ. חזני : זה שצה"ל מחזיק שם, זה לא תשובה לאלה שירצו לפרש זאת כך.

מר י. אדמוני : החברים קיצרו את תקופת הנסיון שלהם, בגלל בעובדה כי עכשיו יש עונת שפל בדיג, ובעצם, סוגרים את הימה ל-2 חדשים. והם אמרו כי היות והם לא משוכנעים כי הם יוכלו להמשיך להיות שם אחרי 2 חדשים, הם לא מוכנים לעבור שם את תקופת השפל ולהשארות במקום אין משמעות בשבילם.

השר י. גלילי : וכאן, אנו גם איננו בטוחים כי נוכל להמשיך להשקיע שם סכומים כאלה.

מ ח ל י ט י ס : הועדה להתיישבות רושמת לפנייה כי מאחר שאנשי קבוצת הדייג החליטו להפסיק את פעילותם - תיפסק הפעילות האזרחית בנחל-ים. בנחל-ים ישאר המאחז הצבאי.

הח/4. הודעת שר הבטחון

השר ש. פרס : אני רוצה להגיד מילה אחת של הקדמה, ולאחר מכן למסור הודעה. אין ספק, שאחד המקומות הרגישים ביותר במפת העתיד של הארץ, זו ירושלים ובנותיה. וזו קצת אשלייה לחשוב כי ירושלים שוקטת על שמריה. מתרחשים כאן כל הזמן דברים. הפיתוח המואץ של ירושלים גרם לכך, שהרבה תושבים שאינם יהודים, באים ונאחזים בה, אם בחוכה ואם בסביבותיה. יתר על כן, בשלב זה, יש מערכת יחסים סבירה עם ירדן, וגם אם היינו רוצים שהיא תמשיך כך לנצח, אינני בטוח שהייתי מתאר זאת כמערכת יחסים נצחית, כי רק היום יש ידיעות שהפתח החליט להפטר מחוסיין וממשטרו.

הממשלה, המדינה והסוכנות, עשו לא מעט מאמצים, הן בחוף ירושלים והן בסביבתה, בהם, ההחלטה להכנס למעלה האדומים, שלמען שלום בית, אמנע מתאור התכנית שם, אבל אפשר להגדירה כמחנה עבודה.

השר י. גלילי :
הממשלה החליטה כי במעלה האדומים יוקם
אזור תעשיה לירושלים.

השר ש. פרס :
כמו כן, יש בית-ספר שדה בבית-ג'אלה, אשר
צופה על פני ירושלים מדרום. ולפי דעתנו,
ולפי דעת רה"מ, צריך להקים מאחזים נוספים ב-2 מקומות נוספים
בסביבת ירושלים: האחד בכוכב השחר.

מכ מ. נצר :
כוכב השחר נמצא על בבעה השולטת בגובה של
1,200 מטר מעל אזור בקעת הירדן, במרחק
של 9-10 קילומטר מירושלים. מבחינה בטחונית, אני רוצה להעיר כי ציר
התנועה העיקרי שלנו לבקעת הירדן, עובר כאן, ובמקרה שתפרוץ פעולות
איבה, הכביש הזה חשוף למרבמות ונק"ל. על כן, החלטנו לסלול
כביש בגב ההר, כדי שנוכל להעתיק כוחות ממקום למקום, מבלי שיהיו
חשופים לירי הירדני האפשרי. הכביש הזה יעלה לנו 30 מליון ל"י
ואולי למעלה מזה. כוכב השחר הוא המקום הגבוה ביותר מעל הבקעה -
1,200 מטר מעל הבקעה ו-800 מטר מעל פני הים. הוא מהווה משלט ממדרגה
ראשונה. ביסודו של דבר, האזור שם חשוב מכל התיישבות, ואנו רוצים
להקים שם מאחז צבאי.

המקום השני הוא תקוע, הנמצא בדרך לחברון,
וגם שם אנו רוצים להקים מאחז. (מאחז צבאי, הווה אומר, נח"ל,
במסגרת מערכת הבטחון ועל אחריות משרד הבטחון). בתקוע יש שטח של
1,000 דונם אדמה טרשים, אדמה שאנו רוצים להכשיר אותה. תקוע נמצאת
במקביל לגוש - עציון, הרודיון והכפר חלחול, על הדרך ההולכת לחברון.

השר ש. פרס :

המקום כרגע הוא ריק, אבל ברור לנו כי השטח לא יסאר ריק לנצח, כאשר בידנו להחליט

מי יאייש אותו, אבל לא אם ישבו שם או לא. אנו בינתיים נעלה לשם מאחזים צבאיים, אבל יחד עם זאת, מחלקת ההתיישבות, בפרק הזמן הדרוש, תבדוק את אפשרויות ההתיישבות.

מבחינת השטח הנמצא בידנו, באזור ההוא, הרי

בבית ג'אלה יש בית-ספר שדה, אשר יושב על כמה עשורת דונם וצופה על ירושלים. יש עוד כ-60 דונם שעליו היה קיים מחנה הלגיון הערבי, אשר לפי דעתנו, יש להוסיף אותם לביה"ס, על-מנת לאפשר לו התבססות והרחבה. וכך יש לנו באזור ירושלים 4 מקומות : מעלה האדומים, כוכב השחר, תקוע, בית-ג'אלה .

השר מ. חזני :

מה המקור למי שתיה לכוכב השחר?

השר ש. פרס :

אנו בודקים אפשרות של הבאת מי שתיה מואדי פרע.

פרס למקומות שזכרתי, יש עוד 2 מאחזים

צבאיים שאנו מקימים באזור ירושלים - האחד - ימ"ח ליד מעלה האדומים. והשני - מחנה של חיל הקשר ושל ח"א בבעל חצור.

השר מ. קול :

אני מציע, קודם כל, כי חברי הועדה יבקרו

במקומות, לפני שיערך כאן דיון. אינני

רוצה לדון בנושא זה בחטף, עפ"י מה שפה מתארים במפות.

דבר שני - אני מבקש להביא את העניין לישיבת

הממשלה, כי זו החלטה מדינית, ואין מקום לוועדת שרים לענייני התיישבות להחליט על זה.

השר מ. חזני :

יש לי הערה לסדר ביחס להצעתו השניה של השר מ. קול, להביא זאת לממשלה - אני לא חדש בועדת השרים, ואני יודע כי הנוהל הוא תמיד אחר - הועדה, או שהיא אינה מחליטה, או שהיא מחליטה ברבקולות, כאשר כל חבר שדעתו דעת מיעוט, או דעת יחיד, יכול לערער על כך בפני הממשלה.

השר ש. רוזן :

בכותרת כתוב : "הודעת שר הבטחון", כלומר, אנו לא דנים ולא מחליטים כאן. זה ענין של משרד הבטחון, ובאמת הוא שייך לממשלה. כלומר, אנו רשאים לערער על כך בממשלה. אבל אני לא רוצה שיחשבו, שיש בעצם ההודעה שהושמעה, איזו שהיא הקדמה לדיון האם יש צורך במאחזים צבאיים או לא, בועדת השרים. אם יש צורך בהתיישבות, יש מה לדבר מבחינת התיישבותית, כלכלית ומדינית. אני חושב שהיום זו היתה בבחינת קבלת אינפורמציה - וזה יותר טוב מאשר לא מקבלים. כי מבקשים לפעמים לדעת דברים שעה לפני שתיים-עשרה, ולא מקבלים אותם, כך שזה טוב שנחקבלה אינפורמציה. אני רק איני רוצה שתפורסם כאן חוות דעת, ואני מציע שנבדוק ונברר זאת בממשלה.

השר ח. צדוק :

אני, כחבר חדש, הייתי רוצה הבהרה. מתוך הדברים שהביא לפנינו שר הבטחון, לא ברור לי מהם הדברים שהם בסמכותו והם מובאים כאן לידיעה בלבד, ומהם הדברים הסעונים אישור ואשר מובאים כאן לדיון והחלטה.

באשר לדברים המובאים כאן לדיון והחלטה,

אני מבקש לנהוג כמקובל בועדות שרים. כלומר, שלדיון יובא מסמך המפרט מהי הכוונה לעתיד, מהו הביסוס התקציבי וכל השאר.

השר י. גלילי :

אני ביקשתי בתחילה להבהיר, אבל נכנעתי לבקשת השר קול ונתתי לו אפשרות להציע לסדר. לפי דעתי, שר המשפטים הציג שאלה נכונה, שעליה אי-אפשר לענות

לפי התקדימים, כי לא היה תקדים לזה, אבל אפשר לענות לפי השכל הישר. אילו היה הענין הבלעדי של ההחלטה על הקמת 2 מאחזים צבאיים - הרי זה בסמכותו של שר הבטחון, והוא אינו צריך להביא את זה, לא לוועדת שרים לענייני התיישבות וגם לא לישיבת הממשלה. אבל הכוונה היא, כי בעתיד תוקם כאן התיישבות. על כן נדברתי עם רה"מ וסיכמנו כי תמסר עלכך הודעה (לא נדרשת כאן כל החלטה) לוועדת שרים לענייני התיישבות, ובמידה ויש שרים המערערים על ההחלטה הזו, מבחינת מקומות התיישבות, אז הם רשאים לבקש דיון והחלטה פה. לא כל שכן, שהם רשאים לעורר זאת בישיבת הממשלה. זה למעלה מכל ספק. אני חוזר ומבהיר, כי אני חושב שנתגלחה הנקודה הרבה זמן לפני השעה שתיים - עשרה, בכך שביקשנו את שר הבטחון להביא את ההודעה הזו לישיבת ועדת שרים לענייני התיישבות, על-מנת שהמגמה הזו תהיה ידועה, ועל מנת שועדת שרים לענייני התיישבות לא תעמוד אח"כ בפני כל מיני פרושים מסולפים שעלולים לחת לזה בחוץ. לכן רשמנו פה כי ההודעה של שר הבטחון מובאת על דעת רה"מ. והיות ויש פה אלמנט מדיני, קיבלתי הבוקר מכתב דחוף משר החוץ האומר: "למרבה הצער מתברר לי שלא יעלה בידי להשתתף בישיבה בבוקר. אבקש להודיע לחברי הועדה כי אני תומך בהחלטה מבחינת כוכב השחר ותקוע, ואבקש לצרף את קולי בעתיד, אם יעמוד הנושא להצבעה".

אנו לא מביאים את הנושא להצבעה. אנו רק מביאים לידיעת חברי הועדה, כי שר הבטחון החליט על הקמת 2 המאחזים הללו, כאשר כרוכה בזה גם מגמה התיישבותית. הנושא יבדק, וכפי שנאמר, יבחנו אפשרויות התיישבויות בכל אחד משני המקומות הללו, כאשר תוך חדשים אחדים, יובא הנושא האם לפתח את 2 המאחזים האלה להפחזויות התיישבויות, להחלטה.

אם החברים מסתפקים בהודעה הזו, יפה, ואם

אם רוצים לקיים דיון, נקיים דיון.

השר מ. קול :

הצגת העובדות , לדעתי, לא מדוייקת, ולכן
אני מבקש לומר משהו.

השר א. אוזן :

אני מבין, בענין המאחזים, כי זה מאחז
בסחונני, ואין שם שום דבר אחר. דבר זה,
בהחלט תלוי בשיקול דעתו של שר הבטחון, והוא המכריע פה, ואני לא
חושב שזה היה מחייב איזו שהיא הודעה לודעת שרים לעניני התיישבות.
אולי, כדי למנוע כל מיני פרושים לא נכונים. לכן, אינני מציע לקיים
דיון בנושא הזה, אלא לקבל את ההודעה כפי שהיא ולהודיע כי רשמנו
אותה לפנינו. רק במידה ושר הבטחון יחשוב כי יש להפוך זאת להתיישבות
של קבע, הרי אז גם לשר החקלאות יש מה לומר, וגם לשר התיירות, ויהיה
צורך לבדוק האם יש מקום להקים שם התיישבות ומה משמעות הענין. אך
עדיין לא נכנסנו לכך ולא נעשתה שום בדיקה בנושא הזה.

השר י. רפאל :

איני חושב שצריך היה להודיע כאן על המגמה,
אך כמובן, לאחר שהודיעו, אני מברך על
המגמה הזו. ואם יבוא היום ונצטרך להחליט בנוגע לישוב, אני מעריך
כי יחליטו על כך בחיוב גם אלה שאינם בעד התנחלויות רבות ומרחיקות
לכת באזור ירושלים. הלוואי ויהיה שם מקום וקרע. נדמה לי שאיש
לא יתנגד לזה.

השר ש. רוזן :

אני כן מסתייב.

השר י. רפאל :

עד כמה שאני יודע את עמדתך, אתה לא צריך
להסתייב. לוא היו דנים על הר שכם, אני
מבין שהיה פה מקום לויכוח, אבל השאלה הזו אינה עומדת עכשיו על
הפרק. כאשר אנו עוד לא יודעים האם יש שם קרקע ומים וכשיחבשל
משהו, זה בוודאי יובא לדיון. היום צריך רק לשמוע ולא להתווכח כאן
על המגמה. היום זו רק מגמה, אבל אם יש מגמה, יתכן שבמשך
זמן נוכל לעשות שם דבר מה.

השר י. גלילי :

זה ענין של חדשים אחדים.

השר י. רפאל :

כן, אבל זה בפרוש בסמכותו של שר הבטחון להחליט על המאחזים.

השר י. קול :

לפי דעתי, היו"ר לא דיוק. אין זה נכון כי שר הבטחון אינו צריך לבוא ולממשלה ולהגיש לה הצעה, בה יאמר כי הוא רוצה להקים מאחזים כאלו ואחרים ובמקומות כאלו ואחרים. זה ענין של השקעה כספית ובטחונית ופעולה מדינית ובטחונית. ואני זוכר ששר הבטחון הקודם הגיש לממשלה הצעה על הקמת מחנות צבא ליד הערים, ואח"כ הסתלק מהסיון, כי לא היתה לכך תמיכה. אבל דבר כזה היה מונח על שולחן הממשלה בשעתו.

השר י. גלילי :

הוא הציע להקים מרכזים עירוניים, לא מחנות צבא.

השר ש. פרס :

המחנות הוקמו.

השר מ. קול :

מה שהוקם היה באישור הממשלה. לכן, לאור נסיוני בממשלה, צריך להביא דברים אלה לאישור הממשלה. והוא לא צריך בכלל להודיע על כך.

דבר שני - אני לא נקטתי פה שום עמדה לגופו

של דבר, כי לענינים כאלו אני נוהג להתייחס ברצינות, ואיני חושב שפה צריך למכור חתול בשק. אז קודם כל, אני רוצה לראות את המקומות האלה ולשמוע את הסברי שר הבטחון. אין לי ספק, שעל הקמת תקוע דיברו כבר במשרד הבטחון, והיו כבר התייעצויות עם רה"מ, והשר הילל בוודאי היה שותף לכך. לכן אני חושב, שאני רשאי, גם כחבר ממשלה וגם

כחבר ועדת שרים לענייני התיישבות, ללמוד את הדברים האלה ולדעת אותם באופן יותר יסודי, ולא בחטף. בעניינים בטחוניים, אסור לנו לנהוג כך, וגם לא נהגנו כך בעבר.

השר ש. פרס : אנו לא עושים זאת בחטף, אנו שמים זאת על השולחן.

השר מ. קול : אתה רשאי לשים זאת על השולחן, אבל אני רוצה ללמוד, להכיר ולדעת יותר מה עומד מאחורי הדברים האלה. לכן אני, קודם כל, איני רוצה לרשום פה הודעה, כי לרשום הודעה, זה כאילו לאשר - כך הסביר זאת השר גלילי בישיבת הממשלה האחרונה בהקשר להקמת הועדה של שר האוצר - ואם רוצים לרשום זאת ולאשר, בצורה כזו כפי שזה מובא כאן, אני רוצה להביא זאת לדיון בישיבה הממשלה הבאה.

אם זו רק אינפורמציה שלא מבקשים לרשום אותה, אז נתן אפשרות לחברי הועדה ללמוד את הדברים באותה היסודיות שלמדו אותם אלה שהביאו אותה, ואז יחקימו על זה דיון בישיבה הבאה.

השר ח. צדוק : האם קיימת באיזו מסמך הגדרה מדוייקת, בתחום שאנו דנים בו, מה נתון לסמכותו של שר הבטחון ומה חורג מסמכותו? חשוב כי נדע זאת לעתיד.

דבר שני - אמר קודם השר רוזן, כי מוטב שנמסרת אינפורמציה מאשר היא לא נמסרת. אני לא בטוח כי זה חמיד נכון. כי מסירת אינפורמציה על נושא שהוא כביכול לא [REDACTED] בסמכות הועדה הזו, כשהועדה שומעת, ופורמאלית, רושמת או לא, זה יחשב כחריג מסמכותה, ואח"כ אפשר יהיה לתרץ זאת כמעין אישור הועדה.. אני, כחבר הועדה הזו, מבקש שלועדה הזו יובאו דברים, שהם, מבחינה אופרטיבית, בתחום הסמכות וההחלטה של הועדה הזו.

ודבר שלישי - הרי ועדות השרים והממשלה אינם

מחליטות על מגמות. הן יכולות לדון על מגמות, אבל אח"כ הן מחליטות
החלטות אופרטיביות ליישום המגמות הללו. השיקולים למיקומו של מאחז
צבאי, הם בטחוניים - צבאיים, כאשר המיקום בלבד יכול להיות מושפע
ע"י שיקול התיישבותי שהוא חורג מהמסגרת של השיקול הבטחוני - צבאי -
ואני לא יודע מהו משקלו של השיקול ההתיישבותי ושל המגמה ההתיישבותית,
בקביעת מקומו של המאחז הזה. הטשטוש הזה בין דבר שהוא בסמכותו של
שר הבטחון, לבין דבר שאנו צריכים להחליט עליו פה, הוא מפריע לי,
והייתי רוצה כי נגיע לבהירות.

מר א. שנקר :

לאור הדברים שאמר כאן שר המשפטים, הייתי

רוצה להפריד בהודעה של שר הבטחון, בין
החלטה אחת לשניה, או בין חלק אחד לשני. החלק הראשון זו ההודעה,
כאשר החלק השני מדבר על כך שיבדקו את האפשרויות ההתיישבותיות.
השאלה היא רק - מי בוחן את האפשרויות ? ואם אומרים שאנו לא מחליטים
על העניין הזה, עד * * * שמשחררים לנו איזו הצעת החלטה, ומצד
שני אומרי כי יבחנו, מי יבחן? אני מציע כי נלך לפי הדרכים בהן
הלכנו עד עכשיו, כלומר, מחלקת ההתיישבות ומשרד החקלאות הביאו הצעה,
היה דיון על האינפורמציה, ואח"כ אנו החלטנו כפי שהחלטנו. אבל אי-אפשר
להחליט על הצעה ללא הנתונים המתאימים. לכן אני מציע כי אנו נלך
לפי כל הנוהלים בהם נהגנו עד עכשיו.

השר א. יריב :

קשה כאן להתייחס לגופו של עניין, דהיינו,

לקבל חכניות התיישבות באזור שדובר עליו.
אני רואה טעם לפגם בעניין, שמא יחשדו בנו, כי אנו, בדלת אחורית, רוצים
להגניב התיישבות למקומות האלה. אני בעד מאחז. אבל אם אנו
רוצים להכניס לשם התיישבות בדלת הקדמית, צריך לומר זאת. לכן אני

בעד שיטת טיפול בנושא, שהיא לא תטיל עלינו חדש מיותר, ואני נבד להחליט על כך היום, בשיטת הטיפול הזו.

השר י. גלילי : הדיון הזה הוכיח לי, כי נהגתי נכונה בכך שהזמנתי את שר הבטחון, למסור את ההודעה שלו. ועכשיו, אני רוצה להתייחס קצת לדברי החברים:

א. לגבי השאלה - האם בסמכותו של שר הבטחון להחליט על מאחז צבאי או לא? הרי היא לא נובעת, ולא אני הפוסק בה, אך במידה ואני נשאל, אני אומר כי בנושא של הקמת מאחזים צבאיים, בדרך כלל, אחראי שר הבטחון והוא המוסמך להחליט כי מקימים מאחזים צבאיים, או מעתיקים מאחזים צבאיים ממקום למקום, מבלי שהדבר מובא לאישור הממשלה, ולא היה ערעור על כך עד עתה. כמובן, ששר הבטחון יכול להביא זאת במסגרת סקירה כולל, אך לא בכפוף להחלטת הממשלה.

ב. הנושא הוא נושא רגיש. אילו היה מחר, שר הבטחון, מציב בתקוע מאחר צבאי - ולאחר ועידת רבט, יש דווקא שיקולים רציניים ביותר לעבות את האחיזה שלנו גם באזור תקוע, וגם באזור כוכב השחר, כי זה נוחן חצפית ופיקוח על כל המרחב, ^בלוא הוא היה עושה זאת ללא כל מגמות התיישבותיות, הדבר היה נחשד ומתפרש כך, והיו סביב זה רינונים ולחשים, כי אנו לא חיים בחלל ריק. מה עוד, שיש מגמות של האחזויות התיישבותיות.

בזמנו, אנו סיירנו עם שר החקלאות לשעבר, גבתי, גם בכוכב השחר וגם בתקוע, כי היתה מחשבה על כך עוד בממשלה ^ההקודמת, אך ההחלטה על הקמת האחזות התיישבותיות שם לא היתה בשלה, לא מבחינת הקרקע ולא מבחינת המים. וקרוב לוודאי, שאם יוחלט על כך בעוד מספר חדשים, יצטרכו להיות שם מפעלי תעשיה, כי אפשרות החקלאות שם היא מצומצמת, וגם לא עלתה הצעה כזו.

אני חושב בהחלט, כי לאחר הישיבה הזו, יש רשות לשר רוזן לבוא לישיבת הממשלה ולהגיד כי הוא קיבל אינפורמציה בועדת שרים לענייני התיישבות, אשר מספיקה לו כדי להציג שאלה לממשלה ולהחליט נגד מגמה התיישבותית שם. דווקא בגלל מה שאמר השר קול, אני מופרע כמעט מלהתקדם ולהביא זאת לוועדת שרים כהחלטה. אני לא הבאתי הצעה לרשום כל החלטה, אלא הודעה של שר הבטחון.

באשר להצעה של השר קול, כי ככל שתובא הצעה להקים שם האחזות התיישבותית, הוא רואה מקום לערוך סיור במקום, היא חשובה בהחלט, נכונה ולגיטימית. ואני לא רושם זאת, כדי שלא תרשם המגמה ההתיישבותית, אבל אני אומר בע"פ, שאני אדאג, כי אם תובא בעוד כמה חדשים הצעה להאחזות התיישבותית שם לוועדת שרים לענייני התיישבות, יערך, לפני כן, סיור במקום.

השר מ. קול :

כשדיין הביא הצעה לסגור 70 אלף דונם בסביבות ירושלים, זה הובא לישיבה הממשלה.

השר י. גלילי :

את ההצעה על סגירת 70 אלף דונם באזור ירושלים, הבאתי אני, כי יש לזה משמעות מדינית ממדרגה ראשונה, ואינני מבין את ההשוואה. מכל מקום, אחרי שאתה קיבלת את המידע, אתה יכול לבקש דיון בממשלה. לכן אני חוזר ואומר - הדבר הזה מובא לידיעת חברי הוועדה ולא יותר. במשך הזמן, החטיבה להתיישבות שלהסתדרות הציונית, שהיא בשבילנו הזרוע המבצעת, תבדוק גם אפשרויות התיישבות במקום.

כמו כן, אני רושם לעצמי, שאם נביא הצעה עלהקמת האחזות התיישבותית במקום, נארגן, לחברים הרוצים בכך, סיור במקום, ובתוקף תפקידי, אני בהחלט יכול להבטיח סיור.

אני חוזר ומציע לחברי הועדה להסתפק באינפורמציה שהם קיבלו. אינני מבקש, בענין זה, שום רישום ושום החלטה. האינפורמציה הזו יכולה לשמש להם בסיס להציג את הנושא בישיבת הממשלה. הבדיקה של האפשרות ההתיישבותית תעשה, ואם נביא הצעה לאפשרות ההתיישבותית, נקדים לכך סיור במקום ונביא מסמך לשולחן זה.

אם מישהו מאנשי גוש אמונים היה מפרסם כי הוא היה במקום, אז היה מקום לחדשות, אבל בינתיים אין פה שום ענין של כניסה בדלת האחורית או הגנבה, אלא רק מתן אינפורמציה מקדימה על תכנית הפעולה, כאשר, והיה אם נביא הצעה על מגמות ההתיישבותיות, אנו נקדים לכך סיור, נביא מסמך ונחליט כדין.

מר י. קלארמן : אני מבקש חשובה לשאלתי - מתוך הנחה שמחלקת ההתיישבות של ההסתדרות הציונית, תביא לאחר הישיבות הבאות הצעה להתיישבות, כדי שהפורום הזה יחליט, ובסמכותה של הועדה הזו להחליט על כך לחיוב - אחרי החלטת הועדה הזו לחיוב, יכולים להביא זאת לישיבת הממשלה ולאשר זאת?

השר י. גלילי : בהחלט. כל החלטה של הועדה הזו טעונה אישור של הממשלה, ורק לאחר מכן היא נכנסת לחוקפה, כאשר כלשר רשאי להעביר את ההחלטה הזו לישיבת הממשלה, ועל-פיה יקום דבר.

הח/5. מפעלי המים בבקעת הירדן

השר י. גלילי : אנו עוברים לסעיף השלישי, ולגביו, אני מבקש את חשומת לב החברים, כי גם בסעיף זה, היום, איני מבקש הצעה להחלטה, אלא רק אינפורמציה בנושא המים בבקעת הירדן.

מר י. אדמוני :

הספקת המים בבקעת הירדן, פחות או יותר,

מבוססת היום על תכנית שאפשר לכנותה -

מושלמת. כלומר, מבחינת הרעיונות שיש בה, המחשבות והסקרים ההידרולוגיים והאקולוגיים, יש לנו תכנית אשר נותנת את הבסיס לתכנית ההתיישבותית שלנו בבקעה. כאשר כמות המים שאנו מעריכים אשר תעמוד לרשותנו בבקעה, תהיה כ-40 מליון מ"ק לשעה, כאשר רק הכמות הזו של המים, מאפשר הקמת 14 - 16 ישובים חקלאיים, כאשר כל אחד מהם יקבל את מכסת המים המקובלת בבקעת הירדן. אגב, אני לא יכול להגיד "בקעת הירדן" באופן כולל, כי יש וריאציות שונות בתוך הבקעה והישובים היושבים בחלק הנמוך, מקבלים כמויות אחרות מהישובים האחרים.

כפי שאמרתי, מספר היחידות ההתיישבותיות

המותכננות, הוא אותם 14 - 16 ישובים, כאשר מתוכם 12 כבר קיימים - ובתכניות שהצגנו כבר כמה פעמים פה, מופיעים יתר הישובים שעדיין לא קיימים, כמו : מחולה ב', בוקיע ב', קליה ב' ומושב נוסף באזור פצאל. אלה הם ישובים שעדיין לא קמו, אבל נראה שניתן להבטיח להם את כמויות המים הדרושות בהיקף שהזכרתי של 40 מליון מ"ק בשנה. כאשר לפי התכנית יהיו עוד 2 - 4 ישובים חקלאיים.

אני אמרתי כי התכנית מבוססת על מערכת כללית

לבקעה, עכשיו, אם אני רוצה לסייג אותה, התכנית היא לא תכנית כוללת לכל אזור הבקעה, אלא מתוכננת על תת-מערכות, כשכל מערכת נשענת על אקפיפרים ^{הזורמים} ומטעינים אותה. תכנית אחת מתייחסת לאזור מחולה הנפרד מהאזורים האחרים של מרכז הבקעה. תכנית שניה מתייחסת לאזור חמרה, מהקו שבין שכם עד לגשר אדם, והתכנית השלישית, שהיא הגדולה ביותר, מתייחסת לאזור פצאל, כאשר יש אקפיפר ^{רביעי} המתייחס לאזור צפון ים-המלח. כאשר זה, פחות או יותר, חופף את תכניות ההתיישבות של 2 ישובים נוספים באזור מחולה, קבוצת ישובים באזור חמרה, קבוצת ישובים באזור פצאל ועוד קבוצה בצפון ^{מערב} ים-המלח.

מר י. אדמוני

הספקת המים בבקעה מבוססת, עד היום, על קדוחים בלבד ועל ידע הידראולוגי וגאולוגי. כאשר אנו יודעים, כי כאשר מדובר במערכות מים המבוססות על קידוחים, אי-אפשר לדעת, בסופו של דבר, מהן הכמויות שתעמודנה לרשותנו, עד שלא נבצע את הקידוחים עצמם, ועד שלא מבצעים את קידוחי הנסיון. ואמנם, היו לנו כמה וכמה הפתעות לטובה בקידוחים שביצענו, למשל, באזור מחולה, ששם מצאנו כמויות מים, למעלה מכפליים ממה שהערכנו. זו באר היכולה להפיק למעלה מאלף קוב לשנה, והיא מספקת את כל כמויות המים לאזור ההוא, ללא קידוח נוסף. בחמרה מצאנו כמויות מים דומות של 1,000 קוב לשנה, שהם בערך פי 3 מאלה שהוערכו, כאשר חכנו את מערכת המים לבקעה. לעומת זאת, באזור פצאל, הקידוח הראשון שביצענו היה מלוח ואי-אפשר לנצל אותו. כאשר ב-3 הקידוחים האחרים שביצענו באזור, בשבוע שעבר, הם היו מצויינים, גם מבחינת שפיעת המים וגם מבחינת איכותם. היו בין 250 ל-400 קוב בכל אחד, כאשר בינתיים, הציוד העומד שם לרשותנו, אינו תואם את יכולת ההפקה. כי עם הציוד העומד לרשותנו, אנו מסוגלים להפיק בערך 200 קוב לשנה, כאשר יכול להיות שאפשר להפיק הרבה יותר עם ציוד אחר. כיוון שהציוד נבנה ל-240 קוב לשנה, זה מה שהפקנו. מטבע הדברים, אם אנו מבססים את הספקת המים על קידוחים ועל שפיעות נסיון (קודחים אז בין 600 לאלף מטר), המערכת הזו, מבחינת ביצועה, לוקחת הרבה זמן, כשאנו מעריכים כיהתכנית הן תיקח כשנתיים. כי עד שמכונת הקידוח נכנסת, עד שמבצעים שפיעת נסיון, ובונים את הקידוח על סמך שפיעת הנסיון, זה לוקח זמן. מה עוד, שבתהליך הקידוחים יש קשיים לא מעטים של אבדן ציוד וטביעת ציוד. לא פעם, כשאתה מכניס ציוד קידוח לתוך באר, הוא נופל וטובע ועד שאתה מוצא אותו, ומוצא אותו, זו בעיה ממושכת. כמו כן ישנה בעיה שזה מחייב לעיתים פריצת דרכים וטלילת דרכים בתנאים לא פשוטים, ואנו חייבים

ואנו חייבים לסלול דרכים עם ציפוי, כדי שלא נסכן את העובדים בקידוחים, מבחינת הפיגועים.

בשנה הנוכחית, אנו נתנו לפיתוח המים בבקעת

הירדן כ-13.5 מליון ל"י, מהם בוצעו, עד עכשיו, בפועל, עבודות בסך של בערך 4 - 5 מליון ל"י. כלומר, אתם רואים פה, כי בנוסף לקשיים האובייקטיביים של פני השטח וכו', יש גם קשיים אובייקטיביים בביצוע. קרי, במכונות קידוח ובצוותות קידוח ובקצב ביצוע העבודות. אנו מקיימים תאום פפקידים עם חברת מקורות, שהתחייבה לביצוע המפעל הזה, שלנו, אך לא תמיד עומדת בלוח הזמנים, כפי שאנו רוצים לראות אותו.

אחד המפתחות החשובים ביותר למערכת

הספקת המים הוא החשמל. כי בקידוחים עמוקים שכאלו ובכמויות כאלה של מים, אין אפשרות להפיק את כל התועלת ממשאבות של דיזלים. היום נמצא בזהליך ביצוע, חיבור חשמל לבקעת הירדן והגדה עד מחולה, כאשר הקו חיפה - בקעות אמור להסתיים ביוני שנה הבאה, ואנו לוחצים על חברת החשמל כי תמשיך את הקו את אזור פצאל. בהתאם להסכם שיש עם החברה, יש הסכם חתום ומימון מובטח להארכת הקו עד אזור פצאל, אך חברת החשמל טרם מסרה את העבודה הזו לביצוע, וגם עוד לא הוצא על כך מכרז. על כל פנים, חיבור החשמל עד בקועות, ואחרי זה עד גילגל, הוא מובטח, והוא בעל חשיבות בהפקת המים ומיצוי הפוטנציאל בקידוחים שכבר בוצעו.

השר י. גלילי :

כפי שנמסר לי ע"י מר אבני, המטפל בנושא מטעם משרד השיכון, חברת החשמל ואייה לשבח על הביצוע המהיר והיעיל של העבודה בקו עד מחולה, וכנראה גם ממחולה עד בקועות.

מר ר. ויץ :

אבל יש ישובים בבקעה, שהחשמל עולה כל כך הרבה, שאינך יכול לקיים זאת.

מר י. אדמוני :

אך מגיעה להם נזיפה על כך שלא הלכו דרומה משם, כי זה חלק מההסכם איתם.

מר ר. ויץ :

לאחרונה, היות ואנו קצת התקשינו בהספקת המים ממקורות הקידוחים, והיות ורוצים להגביר את קצב האיכלוס של הבקעה, הצענו לבסס חלק מקיום הישובים על שאיבת מים מהירדן באזור בית-הערבה ובאיזור פצאל, מול אזור ההתיישבות שלנו במרכז הבקעה, כאשר המליחות בירדן נעה בין קיץ לחורף ובנקודה הדרומית ביותר שלנו מגיעה עד 1200 מיליגראם.

השר מ. קול :

האם זה לא יכול להפוך למי מריבה בינינו לבין ירדן?

מר ר. ויץ :

ירדן לא שואבת את המים האלו. אלו מים שנכנסים לים המלח ואינם בשימוש שום גורם אחר. מבחינה בינ"ל, המים שייכים ל-2 הצדדים. הירדנים שואבים את מימיהם ממפעל הירמוך, כאשר החקלאות שלהם מבוססת על מים מתוקים והם מגדלים ירקות ומטעים בהתאם.. המים שעוברים בירדן, בהמשך, אינם מאפשרים גידול ירקות ומטעים, ואנו נשתמש בהם לצרכי בריכות דגים ואולי גם לגידול כותנה.

השר מ. קול :

אני לא שאלתי על מליחות המים.
אני שאלתי על זה משום שזה יכול לגרום

לטכסוך מדיני עם ירדס.

מר א. ויץ :

אני במקרה הייתי שותף לועדת ג'ונסטון
ובסוף אמסור לך על כך דו"ח.

מר י. אדמוני :

מערכת הספקת המים שלנו , בבקעה, מבוססת
על הערות הידראולוגיות וגאולוגיות,

המבטיחות את מלא הספקת המים לישובים המתוכננים, ובעצם, על בסיס
זה תכננו את מספר הישובים ויחידות המשק, כאשר תהליך ביצוע הקידוחים
הוא איטי ודי יקר. יש תכניות ברורות לשנה הנוכחית והבאה, שלה אנו
מציעים קצב פיתוח כפול מזה של השנה הנוכחית, וכדי לקדם את ענין
הספקת המים, אנו צריכים לנסות שימוש במקור מים נוסף כמו לבריכות
דגים.

מר ר. ויץ :

אני הייתי רוצה להוסיף אינפורמציה נוספת
כדי שהתמונה ההתיישבותית תהיה מחוורת.

המספרים שנקט יחיאל גם מספרי מינימום לגבי ההערכה של אפשרויות
ניצול מי תהום, כאשר אנו מדברים על מים שאינם כלולים ברזרבה
הארצית, כאשר יש מקורות נוספים וההערכות נעות בין 40 מליון ממ"ק
לבין 70 מליון ממ"ק, ואני משוכנע מנסיון העבר, כי משנגיע לתאום,
הגבול יהיה קרוב יותר ל-60 - 70 מליון ממ"ק מאשר ל-40 מליון ממ"ק.
היום זה לא כל כך חשוב, כיוון שצוואר הבקבוק זה כח הניצול ולא
הגבול העליון של אוצר המים שעליהם מדברים. מצד שני, לגבי המחשבה
ההתיישבותית הכללית, צריך לזכור זאת. כי סבורני שלהשיג את המטרה
שלשמה כל ההתיישבות הוקמה, ולהקים חייץ התיישבותי הנושא את עצמו
מבחינת כלכלית, חברתית ובטחונית, מספר הישובים שננקט
עד כה, לדעתי, הוא אינו מספיק.

השר מ. קול :

קודם כל, צריך לחגבר את האוכלוסיה בישובים הקיימים כבר, כי היא מאוד דלילה.

מר ר. ויץ :

זו בעיה של ביצוע. היום יש קו נפרד בין הקונספציה התכנונית לבין הקונספציה הביצועית. בלתי אפשרי להשאיר את הפער שבין מחולה ובקועות כפי שהוא, ואי אפשר להשאיר את הגרם העליון ואת מעלה אפשריים כישוב הדרומי במפלס העליון וצרים להשלים את התמונה. והיות ואנו עוסקים בתכנון האזרחי של כל הבקעה, ואתמול נתקבלה, סופית, החלטה על מיקומו ותכנונו של מרכז אזורי במעלה אפשריים, שעליו הוחלט בועדה הזו בזמנו, ואני הייתי רוצה כי יזכר בתודעת החברים כי עלינו לעשות מלאכה שלמה בנדון, ואינני חושב שיש פה גורמים מגבילים.

דבר שני, אם אנו מקבלים את

הסיכומים של ג'נסטון בזמנו, אז חלוקת המים בינינו לבין ירדן היתה, שירדן תקבל חלקה מהירמוך ומעלה, כדי לאפשר את העברת המים ברור - והם אמנם כבר במנו חלק מהמעלה וממשיכים במגמתם להגיע עימה עד ים המלח. לעומת זאת, מבחינת מי הירדן, קו ההפרדה היא באמצע, כך שאין חשש בנדון.

השר מ. קול :

מה אחוז המים המלוחים?

מר ר. ויץ :

אפס.

השר י. גלילי :

בשר קול העלה נקודה נכונה, שכן מעבר למוסכמות של תקופת ג'נסטון, שמאז נשפכו הרבה מים מהירדן לים המלח בדרגות שונות של מליחות, ואכן הנושא יכול להתעורר בחזרה, מבחינה מדינית, אם תתחיל שאיבת מים מהירדן. גם רה"מ וגם שר הבטחון מודעים לכך, וסוכם כי והיה

השר י. גלילי

והענין יעורר בעיות בזירה המדינה, אנו נחזור לדון בנושא, כי איננו מחפשים מוקדי ריב חדשים עם ירדן.

דבר שני, אני רוצה להעיר את אזנו

של שר החקלאות, כי אחת המטרות שבשלהן הבאתי את האינפורמציה, גם בהקשר לנושא השאיבה מהירדן, וגם כי אני מבקש שאתה תהיה מודע לבעיות התקציב של הקידוחים בבקעת הירדן לשנת 75, ואני מקווה, שבשנת הכספים 75 לא תהיה הקטנה של המאמץ, כי מפעלי המים בבקעה דרושים לנו, לא רק בהקשר לחזון שהביע רענן ויץ על מספר גדול יותר של ישובים, אלא גם בהקשר לפיתוח מספר הישובים שעליהם סבר הוחלט, ביחוד אם נצטרך לאכלס את המרכז האזורי.

והערה אחרונה - יש לי יסוד לחשוב שאחת

הסיבות שבגללן גם מערכת הבטחון תומכת בשאיבת המים מהירדן, זאת כדי שאפשר יהיה להשתמש בהם לבריכות דגים, שאפשר ויהיה להם ערך בטחוני והגנתי. ואני רציתי להביא זאת לידיעת חברי הועדה ולא כנושא להחלטה.

השר מ. קול : אני ראיתי תכנית, בטלויזיה הישראלית, לפני

כמה חדשים, על הישובים בבקעת הירדן,

והתכנית הזו חשפה את ערוותנו בזה שראו בה ישובים שאין בהם אוכלוסיה. גני הילדים היו ללא ילדים והתושבים סיפרו כי אין להם מספיק אנשים והדבר עשה רושם מדכא מאוד. גם הערבים רואים תכנית זו. זה לא מספיק שבא לכאן יחיאל אדמוני ומספר שנחוצים עוד אנשים ועוד מים, כי הרושם שמתקבל שם הוא שהתנועות שלקחו על עצמם את ההתישבויות הללו, אין בכוחם ללדת אותם. לכן אני מבקש שהיו"ר יבקר מרענן ויץ ומיחיאל אדמוני, שיבואו וגידו לנו מה קורה שם.

פּשֶׁר י. גלילי :

אני מבטיח כי באחת מהישיבות הקרובות,

יערך דיון בנושא אכלוס הישובים בבקעת

הירדן. ובכך, אני רוצה להודיע כי הישיבה ננעלת.